

2016-2019

Utfordringsdokument

Trine Økseter Knudsen
Plan, byggedak og geodata
2016-2019

Utkast 14.04.16

INNHALDSFORTEGNELSE

1	Innledning	3
2	Oppsummering	4
3	OVERORDNEDE FØRINGER	5
3.1	Nasjonale forventninger kommunal planlegging	5
3.2	Regional planstrategi for Hedmark	5
3.3	Regional samferdselsplan	6
3.4	Regional plan for opplevelsesnæringene i Hedmark.....	6
3.5	Strategisk næringsplan for Fjellregionen «Klart vi kan»	7
3.6	Strategisk helseplan for Fjellregionen «På samme lag»	7
3.7	Økonomiplan for Alvdal kommune 2016-2019.....	7
3.8	Overordnet planarbeid.....	8
4	Alvdalssamfunnet	9
4.1	Befolkning	9
4.2	Levekår	17
4.3	Økonomi.....	19
4.4	Næringsliv	21
4.5	Boligbehov	23
4.6	Bekreftende resultat i spørreundersøkelse	25
5	Alvdal kommune som organisasjon	27
5.1	Regional samarbeid	27
5.2	Næringsutvikling.....	28
5.3	Økonomiske rammebetingelser	28
5.4	Kommunebarometret.....	28
6	Framtidsfokus og muligheter	32
6.1	Sysselsetting og befolkningsvekst.....	32
6.2	Hva må til for å løse utfordringene i Fjellregionen?.....	34
6.3	Framtidas Fjellregion.....	34
6.4	Politiske fokusområder i Alvdal.....	37

1 INNLEDNING

Det faste utvalget for plansaker i Alvdal kommune behandlet i møte 23.08.2012 sak om oppstart, tilnærming, organisering og framdrift for arbeidet med kommunal planstrategi 2012-2015.

- 1. Fast utvalg i plansaker vedtar oppstart av arbeidet med Kommunal planstrategi i henhold til planlovens § 10-1.*
- 2. Fast utvalg i plansaker slutter seg til rådmannens forslag til tilnærming, framdrift og politisk prosess.*
- 3. Fast utvalg i plansaker slutter seg til at det utarbeides et utfordringsdokument som benyttes i arbeidet med planstrategi og senere ved revisjon av kommuneplanens samfunnsdel, dette i tråd med beskrivelse i saksframstillinga.*

Som det framgår av punkt 3 i vedtaket skal det utarbeides et utfordringsdokument som benyttes i det videre arbeidet med ny planstrategi og senere revisjon av kommuneplanens samfunnsdel.

Utfordringsdokumentet skal bygge videre på det kunnskapsgrunnlaget som allerede foreligger gjennom:

- Notat Fjellregionen - Regionalt framsyn Hedmark ØF-Notat nr.3/2011
- Regional plattform ØF Rapport nr 09/2010
- Næring, handel, service. Alvdal tettsted. NIBR 2010

I tillegg skal regionale planer og kommunens egne planer innenfor ulike sektorer, være grunnlagsdokumenter i forbindelse med det videre arbeidet. Arbeidet skal også ha et fokus i forhold til Nasjonale forventninger til regional- og kommunal planlegging.

Utfordringsdokumentet er inndelt i følgende delkapitler:

- I. Innledning.
- II. Overordnede føringer.
- III. Status for Alvdal-samfunnet.
- IV. Status for Alvdal kommune som organisasjon.
- V. Framtidsfokus og muligheter.

2 OPPSUMMERING

Hovedtrekkene i viser at det en utfordring å få til en fortsatt positiv befolkningsutvikling med en robust befolkningsstruktur som bidrar til positiv utvikling for hele regionen og Alvdal kommune. Det å ha varierte bo-muligheter med tiltrekningskraft både for leie og kjøp og med godt utbygd bredbånd er en begrensning i dag.

Med de befolkningsanalysene som foreligger er det en utfordring å videreføre regionens og kommunens befolkningsutvikling og skape sysselsetting som gir gode levekår. Det er en utfordring å øke utdanningsnivået i kommunen, og samtidig øke andelen bosatte med høyere utdanning ved å skape kompetansearbeidsplasser. Inntektsnivået for de næringer som er viktige og særegne for Nord-Østerdalen må holdes oppe på et tilfredsstillende nivå, og generelt etterstrebe og øke bruttoinntekten i regionen i samsvar med fylkessnittet.

Det er en utfordring å sikre utvikling i landbruket og opprettholde eller øke produksjonen, samt å heve hogstkvantumet og sikre lokal foredling.

Det å skape utviklingsmuligheter for næringslivet på Grindegga og nye finne næringsarealer godt egnet til ulike næringsformål både innenfor sentrumsområde Steia og i kommunen som helhet er helt nødvendig for videre utvikling av arbeidsplasser.

Det er en utfordring å gjennomføre en helhetlig og regional satsing innenfor reiseliv med fokus på reiselivsprodukter, lokal mat, opplevelses- og aktivitetstilbud, overnattingsplasser, og økning av antall fritidsboliger.

For Alvdal som bo- kommune er det en utfordring å beholde og forbedre kollektivtilbudet, slik at det fortsatt er mulig å ha en viss avstand mellom bosted og arbeidssted. I tillegg er det i et miljømessig perspektiv viktig å ha fokus på forhold som reduserer behovet for arbeidsreiser.

Alvdal kommune har også noen utfordringer i form av det å være samlet og målrettet. Dette gjenspeiles gjennom kommuneplanens samfunnsdel som har klare tre klare hovedmål, men alt for mange delmål som ikke er prioritert. Den viser heller ikke hvilke overordnede strategier kommunen er enige om. Alle tiltakene blir da like viktige. Det er derfor en utfordring å finne ut hva som er de konkrete satsningsområdene for denne planperioden.

3 OVERORDNEDE FØRINGER

3.1 Nasjonale forventninger kommunal planlegging

I tråd med plan- og bygningsloven har Miljøverndepartementet på vegne av regjeringen utarbeidet nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging. Disse ble vedtatt av Stortinget 12.06.15. Regjeringen forventer at kommunene spesielt følger opp temaene:

- Gode- og effektive planprosesser.
- Bærekraftig areal- og samfunnsutvikling.
- Attraktive og klimavennlige by- og tettstedsområder.

3.2 Regional planstrategi for Hedmark

Regional planstrategi er en strategi for planlegging på fylkesnivå. Formålet med de regionale planstrategiene er at fylkeskommunene skal:

- Redegjøre for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer.
- Vurdere langsiktige utviklingsmuligheter.
- Ta stilling til langsiktige utviklingsmål og hvilke spørsmål som skal tas opp gjennom videre regional planlegging.

Den regionale planstrategien skal inneholde en oversikt over hvordan de prioriterte planoppgavene skal følges opp og opplegget for medvirkning i planarbeidet. Fylkestinget i Hedmark vedtok oppstart av ny regional planstrategi 21-22.09.15;

1. *Fylkestinget vedtar at det bygges videre på hovedelementene i gjeldende regional planstrategi 2012-2015. Disse er; Kompetanse og næringsutvikling, infrastruktur, attraktivitet og klima, energi og naturressurser. I tillegg vil Fylkestinget ha fokus på utviklingsområdene bioøkonomi og mangfold gjennom distrikts- og byregioner.*
2. *Grønn vekst skal være bærende i Regional planstrategi.*
3. *Utvikling skal skje gjennom bygging av samarbeids-, vekst - og endringskultur.*
4. *Forslag til høringsutkast for regional planstrategi 2016 – 2020 legges fram for fylkestinget i desember 2015. Forslag til Regional planstrategi 2016 – 2020 legges fram for fylkestinget senest september 2016.*

Hedmark fylkeskommune har i løpet av 2015 utarbeidet et utfordringsdokument for Hedmark som sier at utfordringene er i stor grad knyttet til demografi og næringsutvikling. Kort oppsummert har utviklingen for Hedmark vært preget av negativ fødselsbalanse, varierende innenlands nettoflytting, positiv nettoinnvandring, men denne har vært lavere enn landet som helhet. Totalt er fødselsunderskuddet det som bidrar mest negativt til befolkningsutviklingen i Hedmark.

Samtidig har fylket en geografi, struktur og næringsgrunnlag som betyr store og økende regionale forskjeller mellom områder med vekst og de som har nedgang. Det er store ulikheter mellom regionene, men også til dels innad i regionene, med hensyn på befolkningsutvikling, arbeidsplassutvikling, kompetanse og for flere av levekårsvariablene. Arbeidsplassutvikling i en region, arbeidsledighet, utdanningsnivået og økende sosiale forskjeller i befolkningen, er også viktig for å forklare mønster og ulikheter. Geografi og avstander gir også betydelige utfordringer knyttet til utvikling og drift av infrastruktur (IKT og samferdsel inkl. kollektivtransport). Dette innebærer at det må vurderes ulike utviklingsstrategier for de ulike bo- og arbeidsmarkedsregionene i fylket.

Kommunesammenslåing er utfordrende i distriktskommunene hvor dette vil bety færre kommunesentre og svekket grunnlag for handel, service og aktivitet. Det vil kunne øke behovet for aktivt stedsutviklingsarbeid for å ivareta lokal ressursforvaltning, identitet og velferd. Robuste tettsteder er fundamentet for fortsatt verdiskaping både i primærnæring og opplevelsesnæring.

Det er store utfordringer knyttet til fortsatt å ha en positiv befolkningsutvikling i fylket som helhet. Relatert til resten av landet er det fødselsunderskuddet som bidrar mest negativt til befolkningsutviklingen, mens arbeidsinnvandringen så langt har bidratt positivt. Av stor betydning for Hedmark er også den store nedgangen i antall 16-18 åringer i årene framover knyttet til utdanningstilbud og rekruttering til arbeidslivet. Og undersøkelser blant ungdom viser at fylkets attraktivitet for dem henger sammen med forhold som "trygghet", relevant arbeid og tilgjengelighet til steder med flere tilbud.

Samtidig vil stadig flere eldre og en av landets laveste fruktbarhetsrater kreve en betydelig tilflytting framover, for å kunne fortsette med en positiv befolkningsutvikling. Dette stiller økte krav til attraktivitet, åpenhet og inkludering, og her kan regionene ha ulike forutsetninger.

Med utgangspunkt i dagens utvikling, vil det bli en gradvis økning av aldersgjennomsnittet i befolkningen. Det utvikles dermed en større skjevhet i forholdet mellom antall i befolkningen som er i arbeid og de som ikke er det. En slik ubalanse i sammensetning av befolkningen er blant annet en viktig folkehelseutfordring og må få konsekvenser for planlegging fremover, både sosialt og økonomisk med hensyn til velferdstilbud, infrastruktur osv. Distrikter med krympende befolkning trenger mer innsats enn kun å utvikle tilpasningsstrategier. Det bør satses på utviklingsprosjekt for økt attraktivitet både for egen befolkning og besøkende.

Å snu utfordringen med aldrende befolkning til en mulighet og se eldrebølgen som ressurs, framheves av mange som en viktig strategi også for folkehelsen. Utfordringene knyttet til helse, velferd og boligtilbud for en aldrende befolkning kan bety økte kommersielle muligheter og ressurser i lokalsamfunnet. Det har blitt betegnet «silver ekonomi».

Med Hedmarks regionale forskjeller og ulike utfordringer er det tilslørende å snakke om en felles utviklingsstrategi. Det bør derfor vurderes en strategi for de tre byregionene i sør, og en annen utviklingsstrategi nordover (Fjellregionen og Sør-Østerdal utenfor Elverumsregionen).

Planstrategien for Hedmark er sendt på høring til kommunene, med høringsfrist 04.04.16.

3.3 Regional samferdselsplan

Regional samferdselsplan 2012-2021 skal gi overordnede føringer for samferdselspolitikken i Hedmark, prioriteringer for utbygging av infrastruktur og kollektivtilbud, og den skal peke på strategiske valg for samferdselsutviklingen i hele fylket. Regional samferdselsplan skal også gi grunnlag for Hedmarks innspill til Nasjonal Transportplan 2014-2023. Vedtatt i fylkestinget 11-13.06.12.

3.4 Regional plan for opplevelsesnæringene i Hedmark

Regional plan for opplevelsesnæringene i Hedmark (2012-2017) gir langsiktige rammer og strategier for utviklingen innen opplevelses- næringene i Hedmark.

Du finner vedtatte handlingsprogram til planen og andre sentrale dokumenter i infoboksen til høyre.

Planen omfatter koblingen mellom reiseliv, kultur-og naturbaserte opplevelser, arrangementer og festivaler, matkultur, og spill-, film- og digitale medieprodusenter mm. Utgangspunktet er å trekke flere besøkende til fylket. Målet er å legge til rette for økt og bærekraftig verdiskaping i Hedmark. Arbeidet skal også bidra til å øke Hedmarks attraktivitet som besøksmål og som bo- og arbeidsregion.

3.5 Strategisk næringsplan for Fjellregionen «Klart vi kan»

Overordnet målsetting er at Regionrådet for Fjellregionen vil arbeide for at alle skal kunne leve det moderne og gode liv i Fjellregionen, med et lønnsomt og framtidsrettet næringsliv og kunne profilere oss som en grønn region. Antall arbeidsplasser og innbyggere skal øke.

Hovedinnsatsområdene er:

- Næringsutvikling,
- Rekruttering,
- Kompetanseutvikling,
- Kultur og idrett
- Infrastruktur.

Strategisk plan beskriver videre hovedmål innenfor hvert tema og prioriterte oppgaver i planperioden. I tillegg fremheves andre prioriterte oppgaver innenfor samarbeid, miljø- og energi, interkommunale ordninger. Det hele oppsummeres i en egen handlingsplan, vedtatt 20.05.15.

3.6 Strategisk helseplan for Fjellregionen «På samme lag»

Den strategiske helseplanen i hovedtrekk to konkrete tiltak som ikke er bundet til en fastlagt struktur eller oppgavefordeling. Dette bidrar til at både regionen samlet, og kommunene som selvstendige enheter bedre kan møte utfordringene på kort og lang sikt:

- a) Prioritere målrettet utviklingsarbeid i kommunene med fokus på intern samhandling og helhetlig tenking. Verktøy som internopplæring, koordinerende team/enheter og bruk av individuell plan må styrkes.
- b) Etablering av FJELLHELSE, - et organ som kan takle kontinuerlig utvikling og endring, samtidig som den kan se ressursene i vår region i sammenheng. Fjellhelse koordinerer ulike faglige nettverk der samhandling er særlig viktig for utvikling av kvalitative og kostnadseffektive tjenester i regionen.

I det videre arbeidet er det anbefalt at den enkelte kommune kan å ta inn regionens satsingsområder i egen helse- og omsorgsplan/-strategi. Dette vil sikre eierskap og forankring på det kommunale beslutningsnivået, vedtatt 20.09.11.

3.7 Økonomiplan for Alvdal kommune 2016-2019

Økonomiplanen omfatter både drift og investeringer for hele kommunens virksomhet og skal så langt som mulig gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden. Planen viser at Alvdal kommune står foran betydelige investeringer i planperioden. Bygging av nye TFF – boliger er i startfasen, og vil i hovedsak gjennomføres i 2014. Utredningsprosjekt for ny barneskole er igangsatt. 100 mill. kr. til investering innen skole er lagt inn med 40 mill. kr i 2016 og 60 mill. kr i 2017. I tillegg ligger det en rekke mindre investeringer, som i stor grad kan karakteriseres som vedlikehold, men som likevel er nødvendig for å opprettholde standarden på kommunal eiendom.

3.8 Overordnet planarbeid

Gjeldende *kommuneplan for Alvdal* ble vedtatt i 2009. Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsverktøy hva gjelder utvikling og arealbruk for kommunen som helhet. Dette skal sees i et perspektiv der den økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen samordnes. Kommuneplanens arealdel dekker hele kommunens arealer bortsett fra området ved Savalen. Arealet som inngår i *kommunedelplan for Alvdal tettsted* ble vedtatt 29.09.2011. Planens overordnede målsetninger er:

- Alvdal tettsted er et attraktivt bygdesenter både for bosetting og etablering av arbeidsplasser.
- Steia handelssentrum er styrket gjennom handel, service, boområder og fritidsaktiviteter.
- Aksen Grindegga – Steia – Steimosletta (det sentrumsnære området) er styrket gjennom helhetlige grep med hensyn til etablering og kommunikasjon.

I 2013 er det vedtatt en *felles kommunedelplan for Alvdal og Tynset for området rundt Savalen*.

Andre viktige strategiske planer framgår av oversikten over vedtatte planer datert 01.01.16.

4 ALVDALSSAMFUNNET

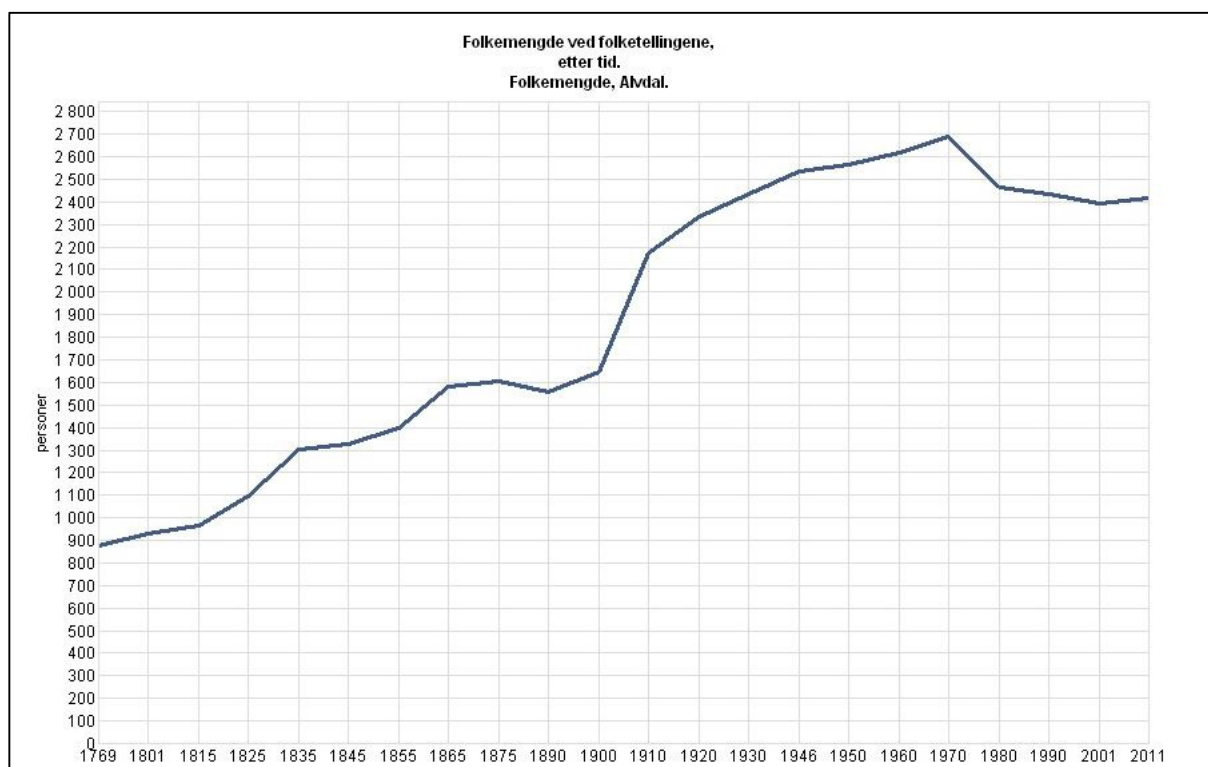
4.1 Befolkning

Alvdal er en kommune som beskrives som en del av Fjellregionen, som består av Rendalen, Tolga, Alvdal, Folldal, Os og Røros. Av disse framstår Tynset som er klart regionsenter.

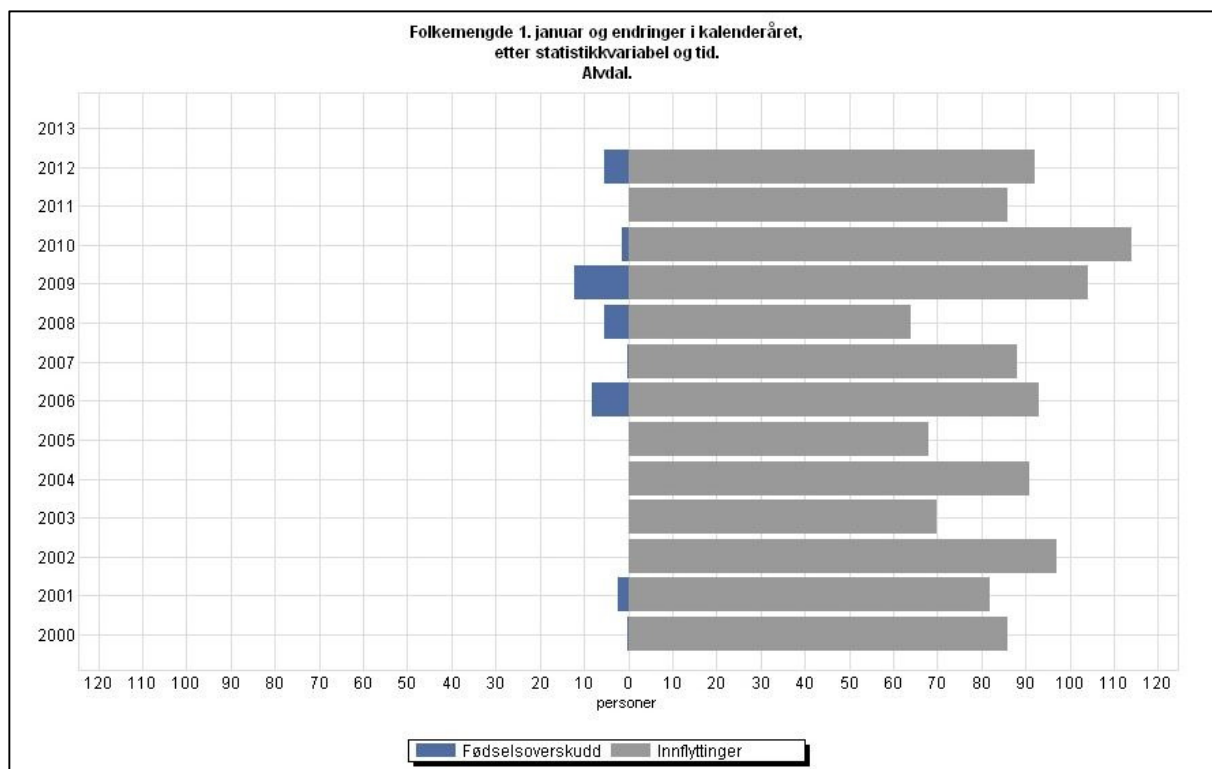
Alvdal er den tredje største kommunen i Fjellregionen med 2431 innbyggere pr. 01.juli 2013. Dette utgjør omtrentlig 10,7 % av alle innbyggere i Fjellregionen.

I statistikk fra Statistisk sentralbyrå framgår det at folketilveksten var jevnt positiv fram til 1970-tallet, hvor det etter dette var en jevn nedgang fram til 90-tallet. Dette har i hovedsak skyldes fraflytting og fødselsunderskudd. Som fylket samlet, hadde Fjellregionen fødselsunderskudd i perioden 1980-2012. Kun Tynset kommer ut på plussida.

Folketallet i Alvdal kommune har likevel vært relativt stabilt i perioden mellom 1990 og 2013. Det varierer fra år til år om nettoinnflytting har vært positiv eller negativ.

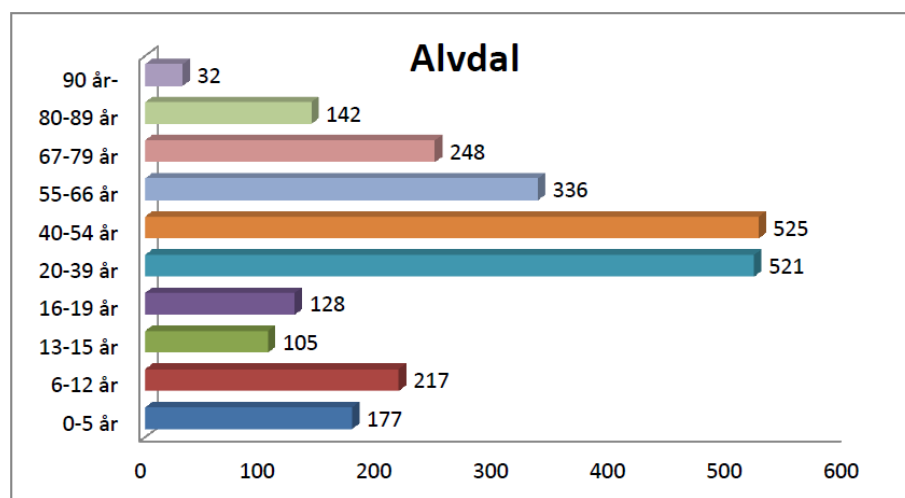

Figur 4. Folkemengde Alvdal. Kilde: www.ssb.no

Figur 5. Fødselsoverskudd og innflyttinger 2000-2012 Alvdal. Kilde: www.ssb.no

Alderssammensetningen i kommunen fordeler seg som i tabellen under:

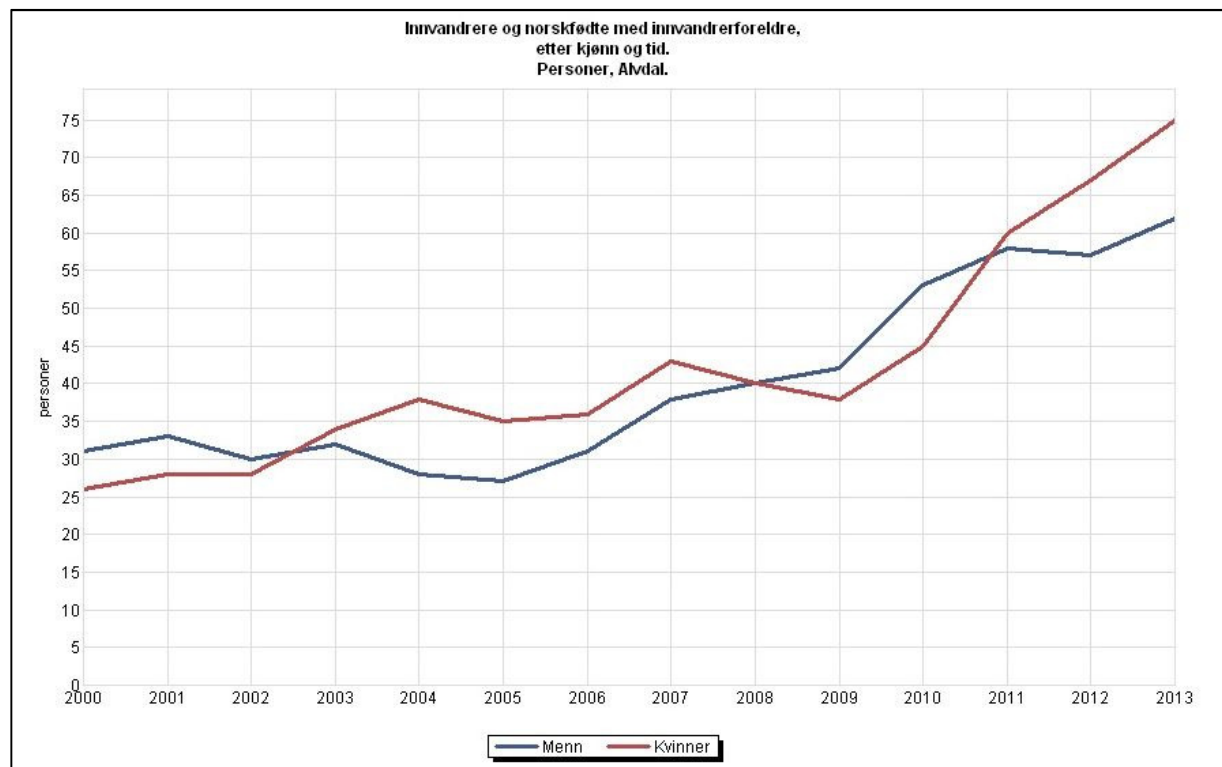
Figur 6. Alderssammensetning i kommunen (2012). Kilde: www.hedmark.org.

Det vil på sikt bli et merkbart større innslag av eldre i kommunen.

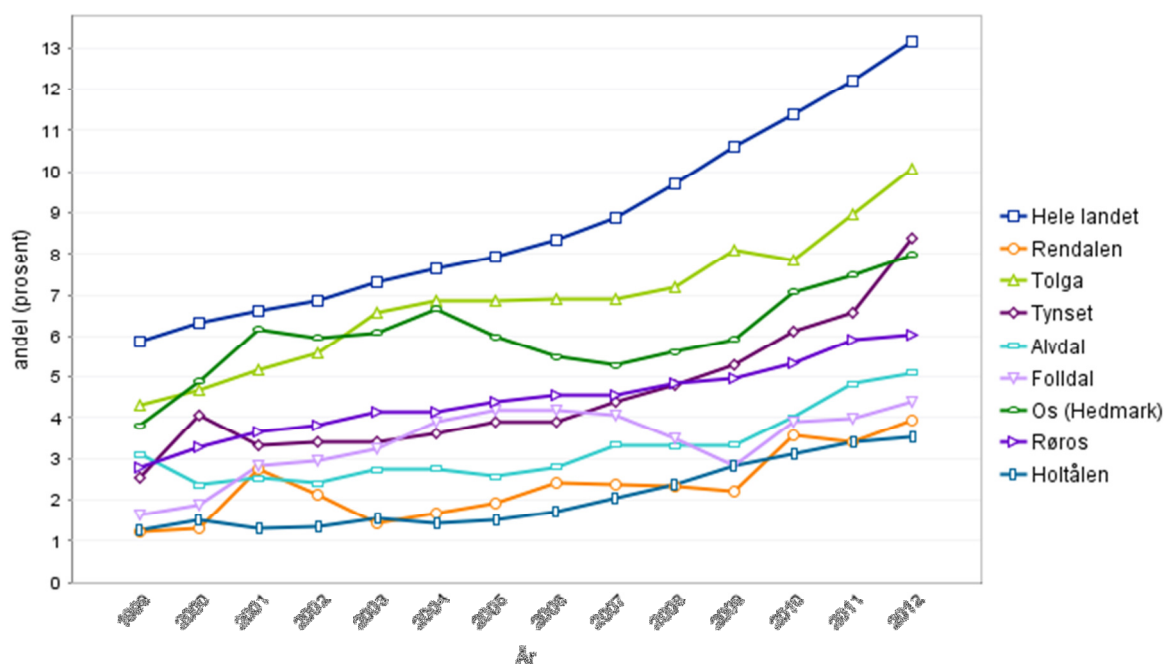
Utfordring: Positiv befolkningsutvikling for Alvdal.

4.1.1 Innvandrerbakgrunn

Når det gjelder personer med innvandringsbakgrunn i kommunen bor det i dag 137 personer med innvandrerbakgrunn i Alvdal. Andel innvandrere og norskfødt med innvandrerforeldre økte fra 3 % i 1990 til 5 % i 2012. I kurven nedenfor vises utviklingen av absolutte tall de siste årene.

Figur 7. Antall personer med innvandrerbakgrunn (2013). Kilde SSB.

Figur 8. Andel personer med to utenlandskfødte foreldre, og fire utenlandskfødte besteforeldre registrert bosatt i Norge per 1. januar hvert år, i prosent av befolkningen. Asylsøkere og personer på korttidsopphold i Norge er ikke med. Kilde: Kommunehelset

Innvandrerne i Alvdal har bakgrunn fra følgende verdensdeler:

Alvdal	Personer
Europa unntatt Tyrkia	86
Afrika	32
Asia med Tyrkia	19
Nord-Amerika	0
Sør- og Mellom-Amerika	0

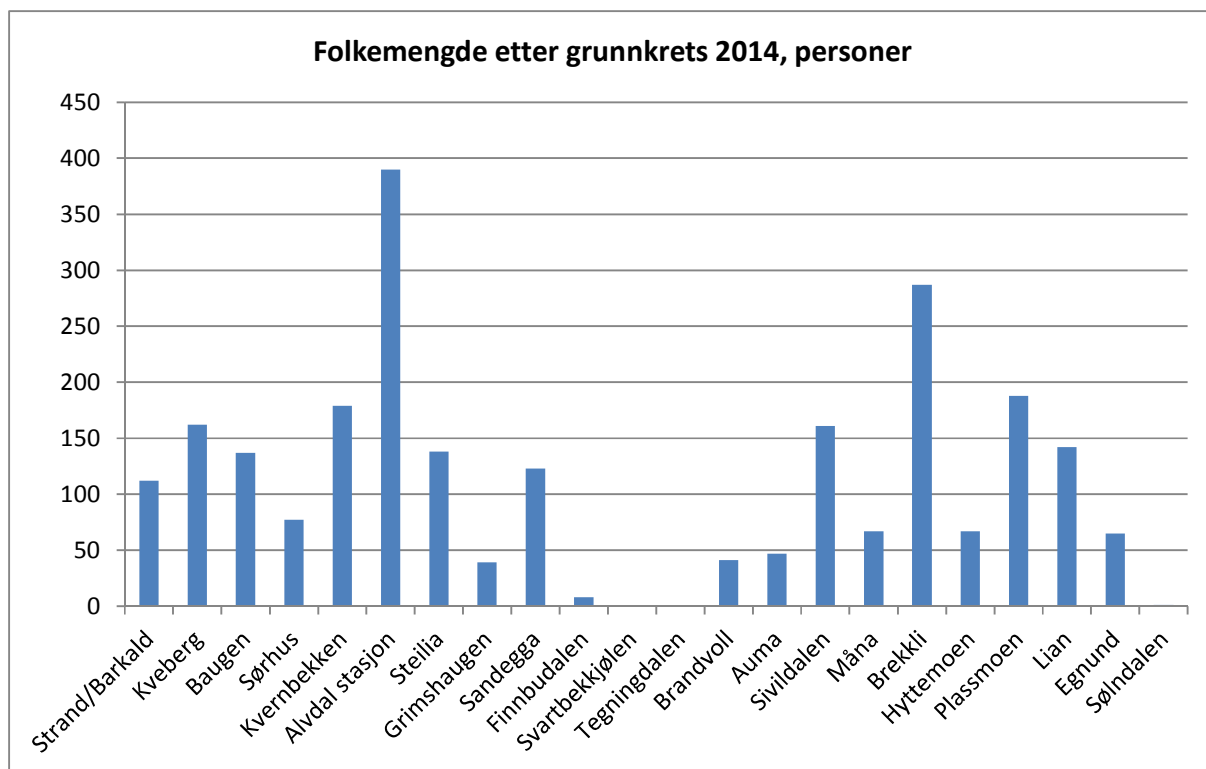
4.1.2 Bosted

Det er også interessant å se på befolkningstall i forhold til hvor kommunens innbyggere bor. Ved å følge kategorisering i tettbygde og spredtbygde strøk (SSB), framkommer følgende fordeling på antall personer som bor i tettbygde og spredtbygde strøk:

Strøkstype	Antall personer	Prosentandel
Tettbygde strøk	695	29 %
Spredtbygde strøk	1740	71 %

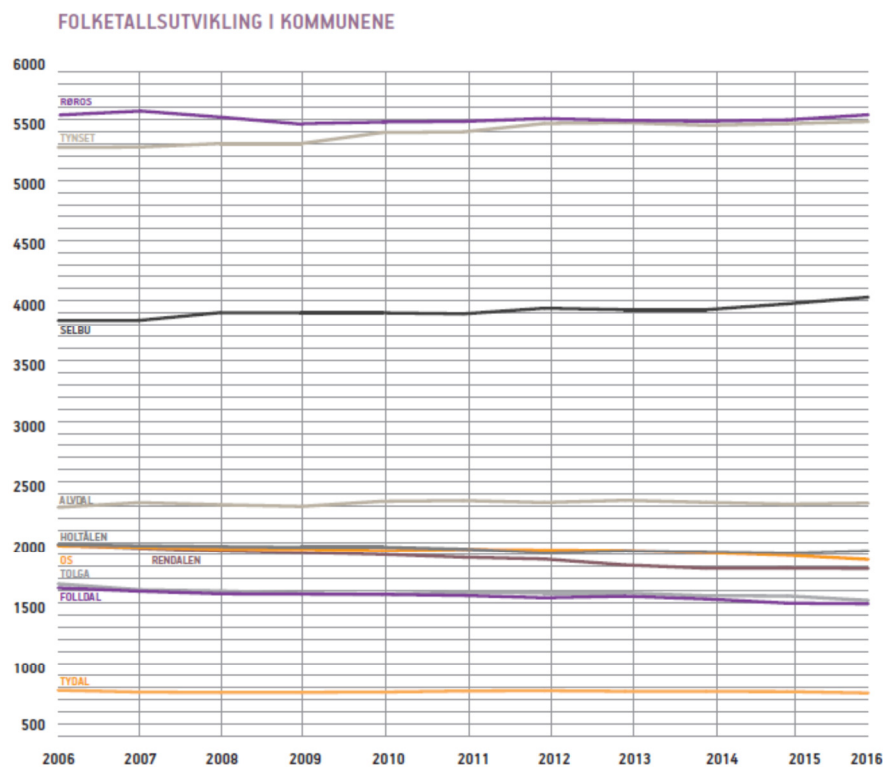
Figur 8. Personer i tettbygde- og spredtbygde strøk. Tall fra 2012. Kilde SSB.

Et mer nyansert bilde kan man få ved å se nærmere på grunnkretsene i kommunen.

Figur 9. Folkemengde etter grunnkrets. Tall fra 2014. Kilde SSB

Det er også interessant å se på samlet befolkningsmengde i Fjellregionen, og hvordan dette fordeler seg på de ulike kommunene.

Figur 10. Befolkningsutvikling 2015. Kilde: Befolkning og næringsliv representert av Røros næringshage.

4.1.3 Pendlerstruktur

Alvdal kommune har 2014 en innpendling på 341 personer og en utpendling på 393 personer. Det vil si en netto utpendling på 52 personer. Av innpendlerne kommer størsteparten på 136 personer fra Tynset, nest størst andel på 47 personer fra Folldal og tredje største andel på 15 personer fra Elverum. Av utpendlerne reiser størsteparten på 267 personer til Tynset, den nest største andelen på 16 personer pendler til Oslo og den tredje størst andelen på 13 personer pendler til Hamar.

Utfordring: Utbedre infrastrukturen og forbedre kollektivtilbudet i regionen, slik at det fortsatt er mulig å ha en viss avstand mellom bosted og arbeidssted. I tillegg er det i et miljømessig perspektiv viktig å ha fokus på forhold som reduserer behovet for arbeidsreiser.

4.1.4 Flytting

	Innflytting	Utflytting	Netto innflytting
2006	93	63	30
2007	88	105	-17
2008	64	83	-19
2009	104	73	31
2010	114	109	5
2011	86	97	-11
2012	92	79	13
2015			4

Figur 11. Kilde: Økonomiplan 2014-2017

Tallene viser at utviklingen i 2008, 2009 og 2010 var positiv, mens tallene for 2011 er negative. Det fremkommer også av statistikken at det er forholdsvis mange som flytter inn og ut av kommunen hvert år. Ser man videre på tallene skjer flyttingen hovedsakelig fra kommunen til regionale befolkningssentra. For den langsiktige utviklinga vil det være like viktig for kommunen å hindre fraflytting som å legge til rette for tilflytting.

4.1.5 Befolkningsframskriving

Ved å se nærmere på prognoser for framtidig befolkningsvekst (SSB), estimeres det at Alvdal med middels nasjonal vekst (alternativ MMMM) vil ha en gradvis økning av innbyggertallet fram til 2040:

Alvdal kommune	I dag	2020	2030	2040
Antall innbyggere	2431	2468	2536	2586

Befolkningsframskrivingen viser at Alvdal fortsatt vil bli den tredje mest folkerike kommunen i Fjellregionen. Selv om befolkningsframskrivingene for Alvdal kommune er positive, er det grunn til å minne om at prognoser baseres på forutgående år og at kommunen faktisk hadde en negativ folketilvekst på 16 innbyggere fra 01.01.2011 til 01.01.2012. Tallene under viser hvordan framskrivingene fordeler seg på alder.

Alvdal	2012	2015	2020	2025	2030	2040
Alle aldre	2431	2444	2468	2498	2536	2586
0-14 år	464	452	436	422	426	407
15-24 år	317	323	313	308	293	288
25-44 år	521	506	515	524	528	509
45-64 år	661	694	696	672	636	619
65-74 år	212	227	266	322	363	347
75-79 år	82	78	97	99	131	170
80 år+	174	164	145	151	159	246

Figur 12. Framskrevet folkemengde for utvalgte år til 2040, med utgangspunkt i folketallet per 1.1.2011. Kilde: Kommunehelsen

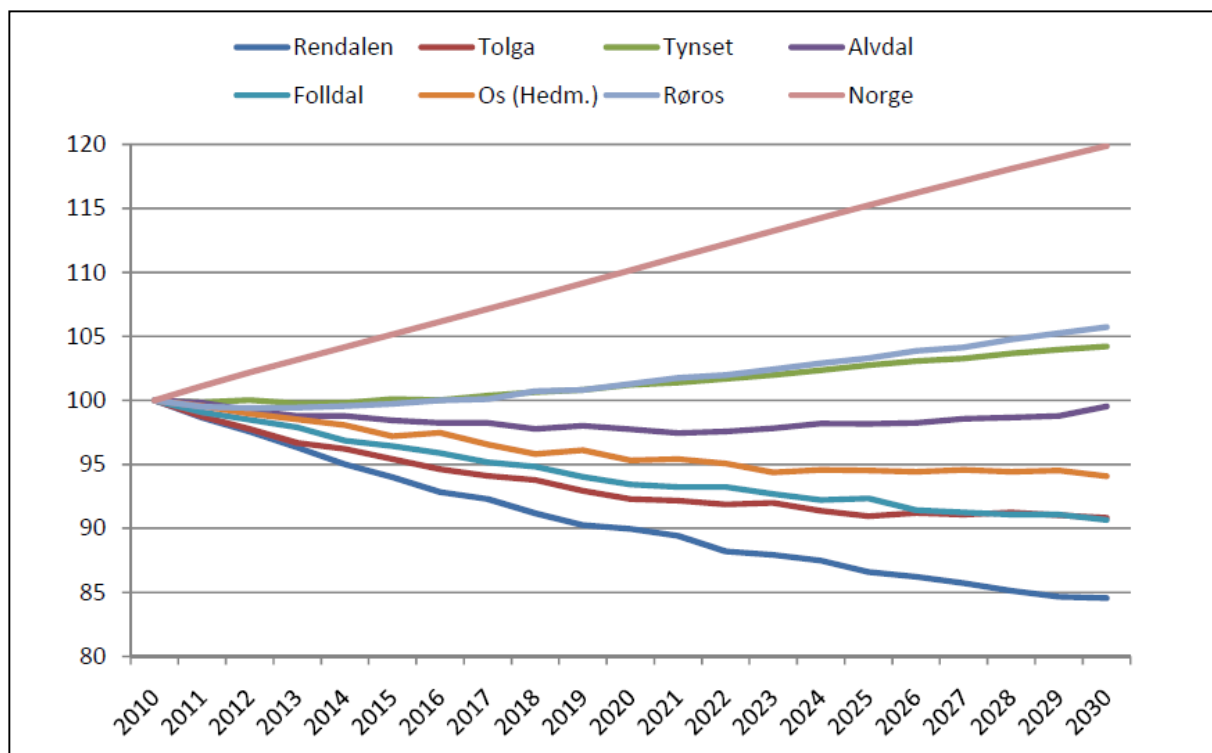
Vi ser at det vil komme en «eldrebølge» etter 2030. Fra 2030 til 2040 vil antall innbyggere over 80 år øke med ca. 90 personer. Utflyttingen i disse aldersgrupper er liten og prognosen vurderes som relativt sikker.

Antall innbyggere i barnehage- og grunnskolealder vil ha en svak nedgang de kommende årene. Fram til år 2030 vil antall barnehagebarn trolig ha en nedgang på ca. 20 barn, antall barneskoleelever vil ha en nedgang på ca. 25 elever og antall ungdomskoleelever vil ha en nedgang på ca. 15 elever.

	2013	2020	2030	2040
	Middels nasjonal vekst (Alternativ MMMM)	Middels nasjonal vekst (Alternativ MMMM)	Middels nasjonal vekst (Alternativ MMMM)	Middels nasjonal vekst (Alternativ MMMM)
0438 Alvdal				
0 år	23	24	23	23
1-5 år	141	131	132	124
6-12 år	222	214	209	199
13-15 år	105	99	92	92
16-19 år	130	129	114	120
20-66 år	1 391	1 424	1 388	1 329
67-79 år	250	302	419	453
80-89 år	136	111	132	211
90 år eller eldre	33	34	27	35

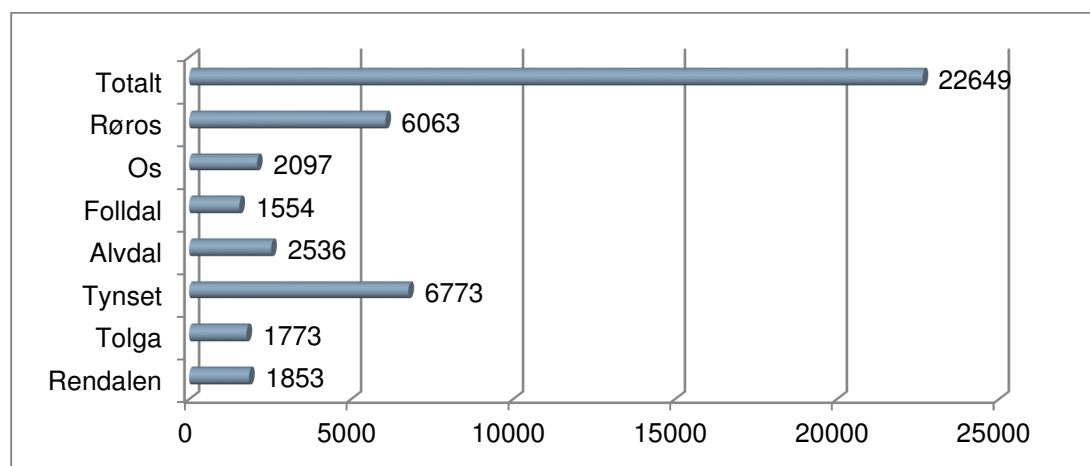
Figur 13. Framskrevet folkemengde etter alder og tid: Kilde: SSB

Ved å se nærmere på befolkningsframskriving for hele Fjellregionen kommer følgende prognose fram:

Figur 14. Framskriving av folkemengde, antall personer. SSBs alternativ MMMM. Kilde: Østlandsforskning/SSB

Figur 8 og 9 viser at Alvdal kan forvente en svakt stigende befolkningsutvikling. I henhold til rapporten om befolkning og næringsliv presentert av Rørosregionens næringshage 2015 er Alvdal eneste kommunen i regionen med fødselsoverskudd. I 2015 kom det 8 flere alvdøler til verden enn det som døde. Folketallet i Alvdal er per 01.01.2016 på 2.426 personer, en økning på 8 fra året før. Samlet sett estimeres det en befolkningsøkning for Fjellregionen til 22649 personer i år 2030. Dette innebærer en vekst på 1729 innbyggere samlet for regionen.

Figur 15. Befolkningsframskriving (totalt) Fjellregionen 2030. Kilde SSB

Det er også verdt å kommentere at andelen som bor i Røros og Tynset vil øke med ca. 3,5 % og til en estimert andel på 56,7 %.

Utfordring: Utvikle en robust befolkningsstruktur som bidrar til positiv utvikling for regionen og Alvdal sentrum samt sikre bærekraftige lokalsamfunn i bygdene.

4.2 Levekår

Det er ingen offisiell definisjon om hva som skal inkluderes i en analyse av levekår, og det er ulike og omfattende tilnærminger som kan analyseres i forbindelse med vurdering av levekår. Med utgangspunkt i tematisk inndeling i NOU 2001:22 har ØF-notat nr.03/2011 valgt å se nærmere på indikatorene nedenfor:

- Sysselsetting, herunder uføregrad, sjukemeldinger, sysselsettingsgrad og arbeidsledighet.
- Økonomiske, ressurser herunder arbeidsinntekt
- Kompetanse og utdanning, herunder utdanningsnivå

Rapporten beskriver at Fjellregionen over lang tid har gjort det relativt bra på generelle levekårsindikatorer.

4.2.1 Sysselsetting

Fjellregionen kan vise til gode tall når det gjelder sysselsetting. Sysselsettingsgraden (prosent av befolkningen mellom 15-74 år) er i Fjellregionen bedre enn både landssnittet (72,8 %) og fylkessnittet (68,8 %). Innen Fjellregionen har samtlige kommuner høyere sysselsetting enn fylkesgjennomsnittet, og Alvdal hadde pr. 4. kvartal 2012 en sysselsettingsgrad på 75,3 % som er den høyeste sysselsettingsgraden i regionen. Til sammenligning har Tynset en sysselsettingsgrad på 72,2 % og Røros 71,1 %.

Alvdal har hatt en svært positiv sysselsettingsutvikling i perioden 2002-2010, som i stor grad skyldes vekst innen næringsmiddelindustrien (bl.a. etablering av Synnøve Finden meieri i 2000), bygg og anlegg og helse og omsorg.

Det må også nevnes at det for Alvdal er positivt med nærhet til et større arbeidsmarked i Tynset, som gir flere arbeidsmuligheter uten at reisetiden blir for krevende.

	2012
	Sysselsatte i prosent av befolkningen 15-74 år
0432 Rendalen	67,2
0436 Tolga	71,8
0437 Tynset	72,2
0438 Alvdal	75,3
0439 Folldal	71,1
0441 Os (Hedm.)	71,8
1640 Røros	71,1

Figur 16. Andel sysselsatte i Fjellregionen pr. 4. kvartal 2012. Kilde: SSB

Samtlige kommuner ligger over fylkessnittet (63,7 %) og med unntak av Rendalen, ligger samtlige kommuner over landsnittet (68,8).

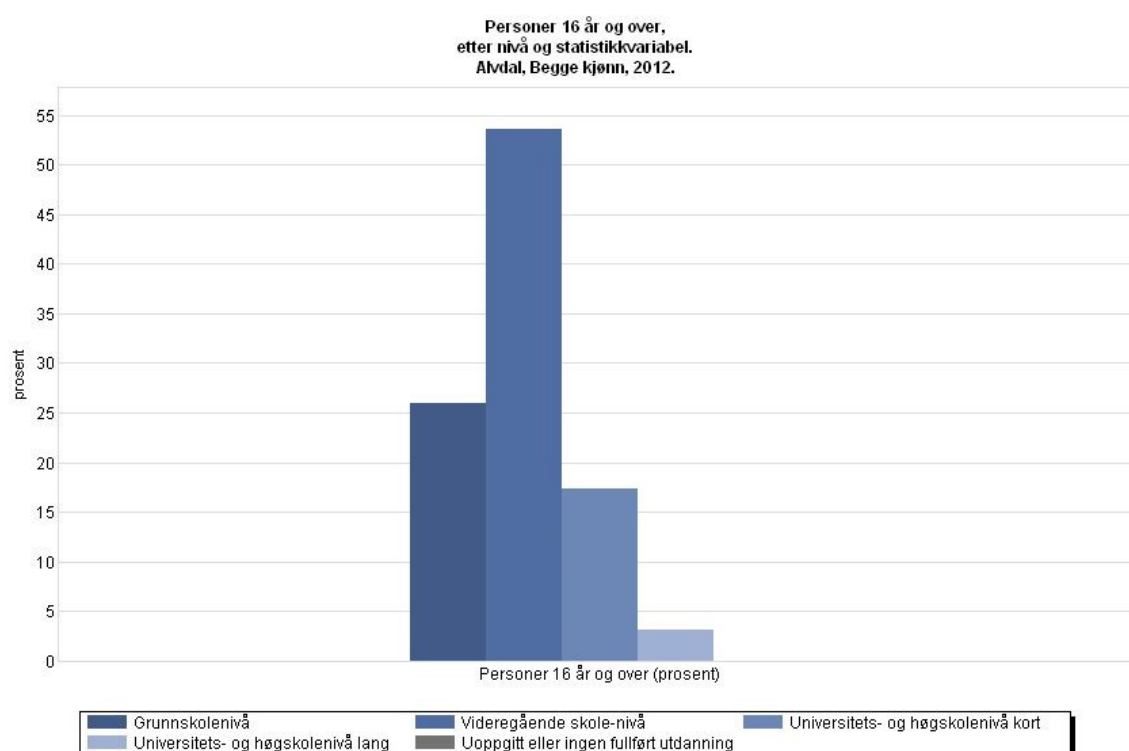
4.2.2 Frivillighet

I Alvdal er det om lag 80 ulike lag og foreninger. Arbeidet som utføres i lag og foreninger spiller en meget stor rolle for det totale kulturtilbudet i kommunen. Bare innen musikk og idrett er det over 20 ulike foreninger. Blant disse kan nevnes flere sangkor, musikkorps, idrettslaget, skytterlaget og turforeningen som til sammen har en formidabel medlemsmasse. I tillegg til den kulturelle

betydningen av disse foreningene, er det verdt å peke på den betydning som disse utgjør med tanke på bokkvalitet og sosiale nettverk i kommunen.

4.2.3 Utdanning

Utdanningsnivået i Alvdal (18 %) ligger noe under gjennomsnittsnivået for landet for øvrig (25,5 %). Hvis man ser ensidig på utdanningsnivået i en region, kan man komme noe skjevt ut i forhold til gode mål på regional utvikling. Det har derfor i rapportgrunnlaget valgt og ikke å se nærmere på utdanningsnivået i kommunen, annet enn å konstatere at andel av befolkningen med høyere utdanning i Alvdal ligger godt under landsgjennomsnittet og at en stor andel av ungdommene som tar høyere utdanning ikke kommer tilbake til regionen etter endt utdanning.

Figur 17. Utdanningsnivå (prosent) i Alvdal kommune 2012 for personer fra 16 år og oppover. Kilde: SBB

Sammenlignet med landsgjennomsnittet (22 %) har Alvdal noe lavere andel (17,5 %) innenfor universitet- og høgschoolutdanning, men betydelig høyere andel (54 %) med fullført videregående skole. Landsgjennomsnittet for fullført videregående skole ligger på 42 %.

Utdanning: Øke utdanningsnivået i kommunen og samtidig øke andelen bosatte med høyere utdanning ved å skape kompetansearbeidsplasser.

4.2.4 Folkehelse

Uføregrad

Fjellregionen ligger med uføregrad tilnærmet på landssnittet, men har vesentlig lavere uføregrad enn resten av Hedmark.

Uten å gå nærmere inn på forskjeller mellom de ulike kommunene, kommer Alvdal ut med en uføregrad på 10,5 %, som sammenlignet med landsnittet på 11,2 % må anses som bra.

Sykemeldte

I henhold til nye tall (2013) fra SSB ligger Fjellregionen samlet lavt i antall sykemeldte (4,67 %), sammenlignet med landssnittet (5,1 %). Alvdal kommune ligger under landssnittet (4,9 %), og samtidig vesentlig lavere enn fylkessnittet (5,6 %). Selv om det alltid skal jobbes med å få ned andelen sykefravær, er det grunn til å si at det står relativt bra til med befolkningen i Nord-Østerdalen.

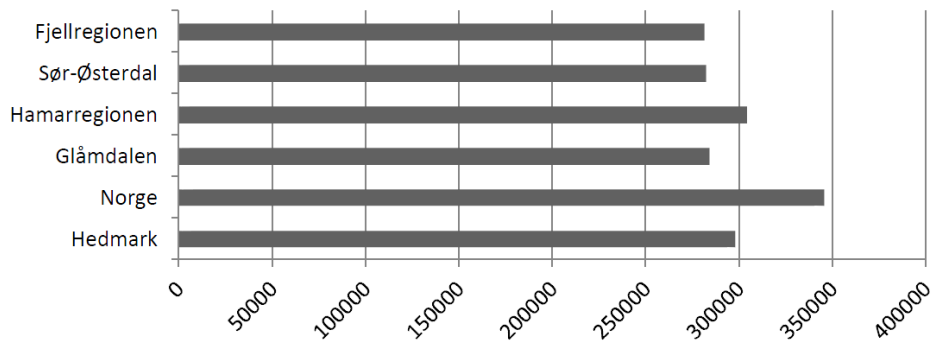
4.2.5 Arbeidsledige

Arbeidsledigheten i Alvdal har stort sett fulgt konjunktorene i landet som helhet, dog noe lavere. I henhold til nye tall fra SSB (pr. september 2013) er arbeidsledigheten i Fjellregionen (1,4 %) og Alvdal (0,8 %) lav, sammenlignet med både landssnittet (2,6 %) og fylkessnittet (2,7 %).

Utfordring: Videreføre regionens og kommunens gode sysselsettingsstatistikk innenfor levekår. Gode tall innenfor sysselsetting, uføregrad, sykemeldte og arbeidsledige kan samlet sett være et fortrinn når folk skal velge bosted i framtida.

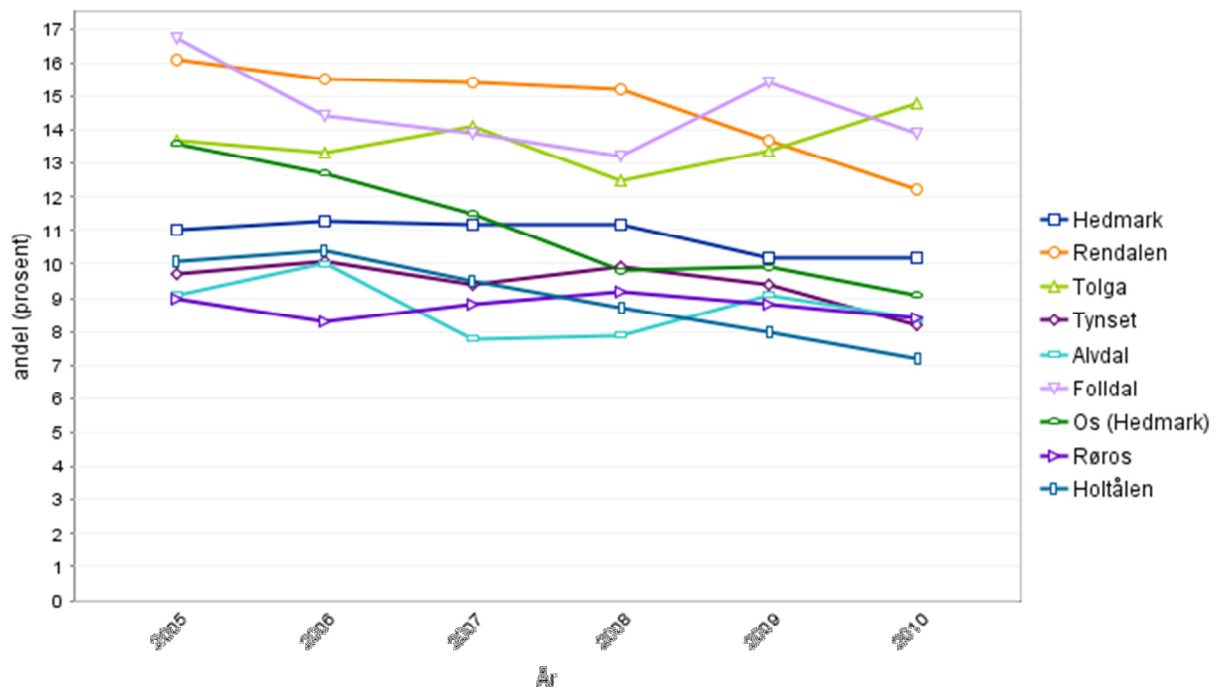
4.3 Økonomi

Fjellregionen har noe lavere bruttoinntekt enn fylket, men sammenlignet med landet for øvrig har regionen en betydelig lavere bruttoinntekt. Det siste forklares med en høyere andel primærnæring og at kapitalinntektene er mye større i byene. Det henger altså ikke sammen med det generelle lønnsnivået. Sammenlignet med de andre kommunene i regionen kommer Alvdal godt ut i forhold til gjennomsnittlig bruttoinntekt, på tredje plass bak hhv Røros og Tynset. Dette har også sammenheng med at mer urbane kommuner kommer «best» ut.

Figur 18. Bruttoinntekt, regioner i Hedmark og landet, 2008. Kilde: Regional framsyn Hedmark, notat Fjellregionen – ØF-notat nr. 03/2011.

Ved å se nærmere på kommunene i regionen, synliggjøres følgende oversikt over lavinntekt (husholdninger) på kommunenivå:

Figur 19. Personer i husholdninger med inntekt under 60 % av nasjonal medianinntekt, beregnet etter EU-skala. Kilde: KommuneHelsa

Utfordring: Inntektsnivået for de næringer som er viktige og særegne for Nord-Østerdalen må holdes oppe på et tilfredsstillende nivå, og generelt etterstrebe og øke bruttoinntekten i regionen i samsvar med fylkessnittet.

4.4 Næringsliv

Næringsstrukturen i kommunen hadde i 2009 følgende fordeling i sysselsatte:

	Primærproduksjon	Industri	Privat tjenesteyting	Offentlig forvaltning
Norge	4	12	52	31
Tynset	11	7	46	35
Rendalen	18	10	32	40
Tolga	30	8	24	37
Alvdal	18	21	33	28
Folldal	23	12	35	31
Os	28	9	29	34
Røros	4	23	47	26

Figur 20. Næringsstruktur i Fjellregionen. Kilde. Regional framsyn Hedmark, notat Fjellregionen – ØF-notat nr. 03/2011.

I ØF-notat nr.03/2011 – Notat Fjellregionen ser en nærmere på blant annet næringsstrukturen i Fjellregionen og sammenligner denne med landssnittet. Dette gjøres med en **Skift-andelsanalyse** som forteller noe om kommunen henger med i den nasjonale veksten. Når det gjelder arbeidsplasser i perioden 2001-2008 ble det generert noe færre arbeidsplasser i kommunen, ut i fra en nasjonal veksttendens i regionen. Dette kan forklares med at mange ansatte er i næringer som har opplevd en tilbakegang i denne perioden. Et særskilt trekk for Fjellregionen er at den er overrepresentert i næringen «jordbruk, jakt og viltstell», sammenlignet med landet for øvrig. Det kommer i analysen også fram at Alvdal er den eneste kommunen med positivt regionalt skift for perioden 2001-2008. De andre kommunene i regionen har negativt regionalt skift, som vil si at de har en overrepresentasjon av næringer i generell tilbakegang og/eller underrepresentert av næringer i generell vekst. Alvdal og Røros er altså eneste kommuner med positiv konkurranse.

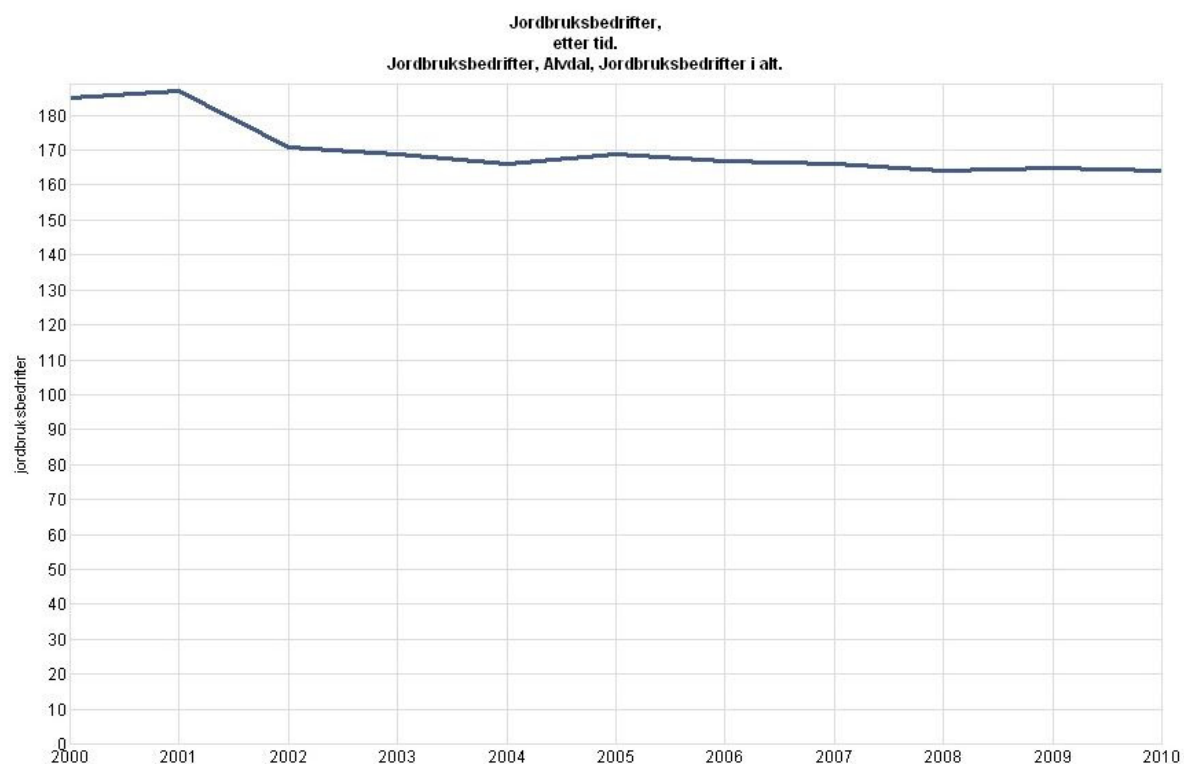
NIBR-rapport 2010, *Næring, handel, service for Alvdal tettsted* viser til at utviklingen og anslag for detaljhandelen generelt er positiv. Alvdal har likevel en betydelig handelslekkasje bl.a. til nabokommunen Tynset. Begrensningen ligger i et beskjedent befolkningsgrunnlag som setter begrensninger i forhold til kjøpekraft og markedsmuligheter for detaljhandelen og sentrumsutviklingen. På grunn av nærheten til et større arbeidsmarked i Tynset, vurderes ikke sysselsettingssituasjonen og arbeidsledigheten som en faktor som vil svekke kjøpekraften i Alvdal.

Analysen konkluderer med at dersom Alvdal skal fremstå som et senter med større tiltrekningskraft fra et omland ut over egne kommunegrenser, må sentrumsområdet bli attraktivt for enda flere av kommunens innbyggere.

Utfordring: Få Alvdal og sentrumsområdet Steia til å fremstå som et senter med større tiltrekningskraft for et omland ut over egne kommunegrenser. Skape utviklingsmuligheter for næringslivet på Grindegga og nye finne næringsarealer godt egnet til ulike næringsformål.

4.4.1 Handlingsplan for landbruket

Handlingsplan for landbruket i Alvdal 2005-2008 er periodemessig utdatert, men handlingsplanen viser til at det i etterkrigstida generelt har vært en nedgang i antall gardsbruk med aktiv jordbruksdrift. Av kommunene i Nord-Østerdal har nedgangen vært størst i Alvdal. Dette kan ha sammenheng med at det er god tilgang på arbeidsplasser utenfor landbruket.

Figur 21. Antall jordbruksbedrifter i alt etter tid. Alvdal kommune. Kilde: SSB

Statistikken viser at har vært en nedgang i jordbruksbedrifter fra 185 bedrifter i 2000 til 164 bedrifter i 2010. Jordbruksarealet (dekar) har imidlertid hatt en svak økning fra 27.759 dekar i 2000 til 30.192 dekar i 2010. Jordbruksareal etter bruk fra 2000-2010 har utviklet seg slik:

	2000	2010
	Jordbruksareal	Jordbruksareal
0438 Alvdal		
Jordbruksareal i drift	27 759	30 192
Fulldyrka jord	26 055	27 501
Åker og hage	3 603	3 508
Korn og oljevekstar til mogning	743	1 853
Kveite	0	:
Bygg	743	1 833
Havre	0	0
Potet	363	596
Grønfor- og silovekstar	2 272	981
Gronsaer på friland	:	0
Eng til slått og beite	24 156	26 684
Fulldyrka eng	22 452	23 993
Anna eng og beite	1 704	2 691

Figur 22. Jordbruksareal (dekar) for Alvdal kommune. Kilde: SSB

Det er spesielt kornproduksjon (bygg) og potet (mandelpotet) som har hatt en vekst, mens grønfor har hatt en reduksjon.

Generelt for landbruksnæringa i regionen kan en si at det er viktig at landbrukseiendommer bosettes av personer som ønsker å bo, framfor at eiendommene benyttes som ferieboliger. Aktivt eierskap av landbrukseiendommer er derfor et viktig mål. Et levedyktig og bærekraftig landbruk avhenger av god kompetanse, både i forhold til kvalitetskrav i landbruket og det som følger med å være ansvarlig for sin egen arbeidsplass. Kompetanse og rekruttering innenfor landbruksfaget er derfor av avgjørende betydning.

Skogbruk har potensial til å være en større ressurs enn hva som utnyttes i dag. Ingen lever av kun skogbruk i dag, og mye skog skjøttes på en lite fordelaktig måte. Det må fokuseres på informasjon i forhold til skogbruk og hvordan trevirket kan være en viktig ressurs i framtida.

Skogbruk representerer også viktig bioenergi, som har potensiale for økt bruk når det prismessig ligger bedre til rette for det sammenlignet med kjøp av annen type energi.

Utmark i regionen inneholder også en betydelig ressurs i forhold til jakt og fiske. Ved å foredle denne ressursen i forhold til opplevelsesnæring, produktutvikling og generell næringsvei, kan dette representere en framtidig næring i regionen.

Husdyrproduksjon trenger også tilgang av dyrka mark i forhold til forproduksjon. Økt produksjon innenfor melk- og kjøtt er uttalte mål i strategisk næringsplan, og krever et målrettet arbeid framover. Mer effektiv bruk av utmarksbeite og økt nydyrking over tid, kan bidra til en positiv utvikling.

I Alvdal har landbruksnæringa tradisjonelt hatt stor betydning for befolkningen og lokalsamfunnet. Produksjonen og sysselsettingen i primærproduksjonen er betydelig, og genererer videre øvrig virksomhet som videreforedling; trevare, verksteder, gardsturisme osv. samt service til disse gruppene. Mange arbeidsgrupper er med andre ord avhengig av et oppegående landbruk. Synnøve Finden meieri skaffer mange arbeidsplasser til kommunens befolkning. Ellers har landbruket stor betydning for infrastruktur, offentlig tjenesteyting og annen servicenæring. Storteigen videregående skole har videre en sentral plass i kommunens landbruksmiljø.

Utfordring: Utvikle landbruket og opprettholde produksjonen. Sikre kulturlandskapet, både nede i bygda og i seterområdene. Heve hogstkvantumet og sikre lokal foredling.

4.5 Boligbehov

Boliganalysen *Boliganalyse - boligutvikling og boligbehov* (vedlegg 1 til kommuneplanen) konkluderer med at dersom man ønsker en mer offensiv boligpolitikk, må det tilrettelegges for flere byggeklare tomter.

For å kunne estimere det framtidige behovet for boenheter, kan det være nyttig å se på tall fra de tidligere år. I henhold til SSB er det for perioden 2001-2009 bygget følgende nye boligheter:

Enebolig	71
Tomannsbolig	12
Rekkehus, kjedehus og andre småhus	12
Boligblokk	4

Dette gir i overkant av 10 eneboliger i året totalt. Sammensetningen har variert noe og man kan ane en trend mot færre tradisjonelle eneboliger og mer fortetting i eksisterende boligområder. Det er også registrert en etterspørsel etter småbruk, eller store spredte eneboligtomter.

Utfordring: Tilrettelegge for nye boenheter samt dekke økt behov etter sentrumsnære mer tilrettelagte boliger. Tilrettelegge for utleieboliger i Alvdal sentrum. Nytenkning på boligområder – mulig i kobinasjon fritidsboliger i området Tronsvangen. Utbygging av elektrisitet og internett er viktig.

4.5.1 Reiseliv- og fritidsboliger

Fylkestinget i Hedmark har utarbeidet en regional plan for opplevelsesnæringene i Hedmark, og vil gjennom planen legge til rette for at regionene i Hedmark skal styrke sine særpreg. I området som Fjellregionen vil en stor og økende del av turismen være knyttet til fritidsboligene.

Fritidsboliger i kommunen representerer for øvrig en viktig næring i kommunen og er en viktig bidragsyter til omsetning og økonomisk resultat i lokale bedrifter. I tillegg til en årlig vekst i antall fritidsboliger, er tendensen at hyttefolk investerer stadig mer penger i fritidsboligen. Dette gir økt inntektsnivå for hyttenæringer som bygg og anlegg, varehandel og reiselivsnæring. I tillegg til at fritidsboliger representerer en ressurs, er det også viktige oppgaver innen miljø, landskap og infrastruktur. Det kommunale tilbudet for beredskap, helse- og sosialtjenester må også tilpasses et betydelig antall fritidsboliger.

Pr. 2010 var det registrert 1216 fritidsboliger i Alvdal (1 % vekst den siste tiårsperioden). Av disse var 63 fritidsboliger eid av folk i andre kommuner i fjellregionen.

Utfordring: Gjennomføre en helhetlig og regional satsing innenfor reiseliv med fokus på reiselivsprodukter, lokal mat, opplevelses- og aktivitetstilbud, overnattingsplasser, og økning av antall fritidsboliger.

Viktige mål i reiselivssatsingen er å tilrettelegge for turisme med bl.a. utbygging av fritidsboliger, satse på lokale ressurser, utvikle sentrum med tanke på reiseliv og turisme og bygge opp under reiselivsprodukter som tilleggsnæring.

4.5.2 Handels – og sentrumsutvikling

Handels- og senteranalysen for Alvdal «Næring, handel, service» utarbeidet av Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) i 2010, er basert på offentlig tilgjengelig statistikk og gir en oversikt over detaljhandels-, nærings- og tjenesteutviklingen - og faktorer som påvirker denne utviklingen i kommunen. Rapporten inneholder vurderinger av tiltak som kan styrke Alvdal som kommunesenter. Delanalysen beskriver generelle utviklingstrekk for handelen over tid, og presenterer samtidig tabeller for alle kommunene i Fjellregionen.

Analysen synliggjør at Alvdal har en betydelig handelslekkasje til bl.a. Tynset, som er i ferd med å befeste sin posisjon som regionsenter.

Utfordring: Opprettholde og øke tjenestetilbudet i Alvdal sentrum ved å styrke sentrumsområdet Steia med fokus på helhetlig planlegging av hele det sentrumsnære området (Steia-Steinmosletta).

For Alvdal og de andre kommunene i regionen er det helt tydelig at turismen betyr mye for den lokale handelen. I tillegg til gjennomgangstrafikk og besøkende, er det først og fremst det store antallet hytter i regionen som bidrar i handelsomsetningen. Dette er et svært positivt trekk for sentrumsutviklingen i Alvdal, hvor god infrastruktur, senterutvikling og markedsføring kan tilrettelegge for økt handel fra turister, hytteeiere og besøkende.

Handels- og senteranalysen konkluderer med at kjøpekraftsgrunnlaget i Alvdal viser flere positive trekk mht. utviklingsmuligheter, med både bra inntektsnivå blant innbyggerne i kommunen, generelt bedre konjunkturer for handelen og lokal kjøpekraft.

4.6 Bekreftende resultat i spørreundersøkelse

Det ble i «Regional framsyn i Hedmark» gjennomført en spørreundersøkelse til bedrifter, lokale organisasjoner og kommuner (både politikere og administrative ledere). Målet med undersøkelsen var å få et bredest mulig bilde av hvordan næringsliv, organisasjonsliv og kommunene vurderer framtidige utfordringer og muligheter for regionen sin.

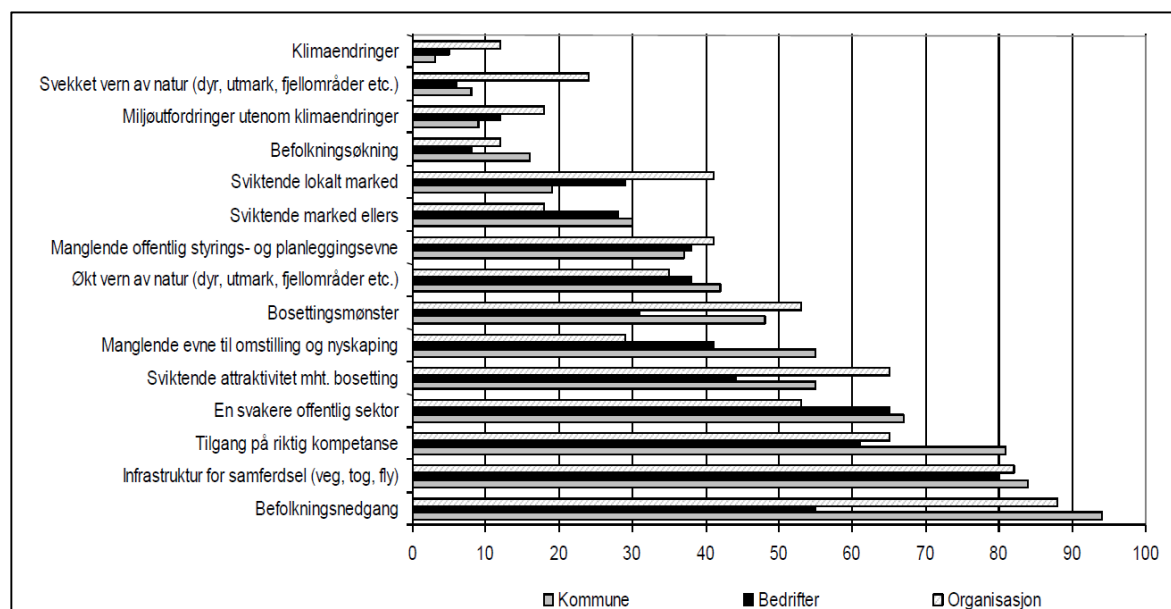
Spørsmålene som ble stilt tok opp følgende forhold:

- Hva er de største utfordringene for den framtidige utviklingen i regionen?
- Hva må til for å løse utfordringene?
- Har folk et optimistisk eller pessimistisk bilde av framtida i regionen?
- Hvilke bransjer blir viktigere for sysselsetting og verdiskaping framover mot 2040?

Svarprosenten var for:

Kategori	Svarprosent
Kommune (politikere og administrative ledere)	74 % (antall 64 stk.)
Bedrifter	34 % (antall 85 stk)
Lokale organisasjoner	22 % (antall 17 stk)

Som samlefiguren nedenfor viser, vurderer flest respondenter fra kommunene og organisasjonene disse utfordringene som størst for den framtidige utviklingen i regionen:

Figur 23. Svar på hva som er ansett som de største utfordringene for den framtidige utviklingen i fjellregionen. Kilde: Regional framsyn Hedmark, notat Fjellregionen – ØF-notat nr. 03/2011.

De utfordringene som ble vurdert høyest var a) befolkningsnedgang, b) infrastruktur for samferdsel, c) tilgang på arbeidskraft med riktig kompetanse d) svakere offentlig sektor, e) sviktende og manglende evne til omstilling.

Spørreundersøkelsen bekrefter de utfordringene som Alvdal-samfunnet har pekt på gjennom beskrivelse av dagens status og foreliggende rapportgrunnlag.

5 ALVDAL KOMMUNE SOM ORGANISASJON

5.1 Regional samarbeid

Alvdal kommune er medlem i Regionrådet for Fjellregionen.

Regionrådet for Fjellregionen er en viktig interkommunal møteplass, der politisk ledelse i alle kommunene i regionen kommer sammen og møtes jevnlig. Dette har vært medvirkende årsak til at regionen har kommet opp med mange gode interkommunale samarbeidsløsninger de siste årene. Det er også en viktig møteplass der viktige utviklingsoppgaver tas tak i. Hovedprioriteringene til Regionrådet er:

- Næringsutvikling
- Rekruttering
- Kompetanseutvikling
- Infrastruktur

Det er satt i gang regionale tiltak under flere av disse områdene. Det jobbes med næringsutvikling gjennom det store Interreg-prosjektet "Hjertet i Skandinavia", satsing på småfenæringen gjennom midlene som tidligere gikk til Bioforsk Sæther og det er arbeidet for å tilrettelegge for en felles førstelinjetjeneste for næringsutvikling i regionen. Dette for å nevne noe.

Infrastruktur er det aller viktigste satsningsområdet til Regionrådet, der svært mye tid og ressurser går med til å drive lobbyvirksomhet først og fremst for RV3 og Rørosbanen, men også for Røros flyplass og en mulig framtidig høghastighetsbane gjennom Østerdalen.

I tillegg til dette deltar Alvdal kommune gjennom Regionrådet for Fjellregionen i følgende forum:

- Partnerskap for reiseliv i Hedmark
- Regionalt partnerskap (Hedmark fylkeskommune, fylkesmannen i Hedmark, Høgskolen i Hedmark, Innovasjon Norge, Statens Vegvesen, regionrådene m. fl.)
- Det store Fjellregionsamarbeidet (samarbeid om fjellpolitikk mellom fjellregionene i Hedmark, Oppland, Sogn og Fjordane, Telemark og Buskerud).
- Euromontana (internasjonalt fjellregionsamarbeid).

5.2 Næringsutvikling

I 2012 har Alvdal kommune ikke hatt noen ansatte som utelukkende har jobbet med næringsutvikling, ut over rådmannen og organisasjonsleder. Det er i noen tilfeller kjøpt inn ekstern kompetanse, blant annet fra Vingelen Utvikling, for å følge opp enkeltsaker. Regionrådet anbefaler medlemskommunene å ansette to medarbeidere innen næringsarbeid der den ene skal ha kontor på Tynset og den andre på Røros. Plattformen for næringsarbeidet skal være strategisk næringsplan og saksutredningen fra rådmannsforumet, mens det operative lederansvaret skal ligge hos regionrådgiveren.

5.3 Økonomiske rammebetingelser

Størrelsen på de frie inntektene til Alvdal kommune for årene 2012, 2013 og 2014 (tall i hele 1000):

	Regnskap 2012	Opprinnelig budsjett 2013	Justert budsjett 2013	Prognose 2014
Skatt av formue og inntekt	45.650	48.000	48.000	48.500
Inntektsutjevning *	9.178	9.776	9.776	10.043
Innbyggertilskudd	50.628	53.289	53.289	54.628
Utgiftsutjevning	16.935	18.834	18.834	19.315
Småkommunetilskudd	4.996	5.161	5.161	5.161
Skjønntilskudd	2.150	1.600	1.600	1.600
Sum frie midler	129.537	136.660	136.660	139.247

Figur 24. Inntektssystemet Alvdal kommune (frie inntekter). Kilde: Økonomiplan 2014-2017

*) Inntektsutjevningen er en del av rammetilskuddet, men må ses i sammenheng med skatt av formue og inntekt. Inntektsutjevning, innbyggertilskudd, utgiftsutjevning, småkommunetilskudd og skjønntilskudd utgjør til sammen rammetilskuddet.

Prognose 2014 viser tall beregnet av KS etter framleggelsen av kommuneproposisjonen 2014. Beløpet er i 2013-kroner og er dermed sammenlignbart med 2013-tallene. Som en ser kan vi forvente en brukbar realøkning i de frie inntektene. En av mange usikkerheter er hvor mye av økningen som «spises opp» av økte pensjonspremier. Det må forventes en økning i pensjonspremiene fra i år til neste år.

5.4 Kommunebarometret

Barometeret er utarbeidet av Kommunal Rapport. Hensikten er å gi et oversiktlig bilde av hvordan kommunens nøkkeltall er, i forhold til resten av Kommune-Norge. Kommunebarometeret muliggjør bl.a. sammenlikninger mellom kommuner og over tid. Kommunebarometeret er slik sett en rangering, og ikke en vurdering om tjenesten fortjener stempel god nok eller ei. For en vanlig kommune er det helt naturlig å ha omtrent like mange gode som dårlige plasseringer på tabellene. Der man kommer dårlig ut, kan det likevel være naturlig å tenke at det kan være noe å hente. I all hovedsak er det kommunene selv som rapporterer tallene. Kommunal rapport får ikke kontrollert om disse stemmer, men de har i noen få tilfeller manuelt fjernet åpenbart gale tall. Hvis kommunen ikke er nøye med rapporteringen, vil den imidlertid heller ikke ha utbytte av å sammenlikne seg med andre. Kilde for

informasjon er i hovedsak hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB), kostratall 2012. Øvrige kilder er: Utdanningsdirektoratet, Grunnskolens informasjonssystem, Folkehelseinstituttets kommunedatabase, Helsedirektoratet, Kommuneproposisjoner 2013, Difi.

Målgruppen for dette barometret er først og fremst lokalpolitikere i kommunestyret. Målet er at politikere kan bruke barometeret som en veileder til hvilke områder det kan være verdt å konsentrere seg om.

Ifølge Kommunal Rapports kommunebarometer får Alvdal en plassering nær toppen av Kommunebarometeret (31. plass av landets 428 kommuner når nøkkeltall fra 13 ulike sektorer er sammenlignet og analysert). Kommunen har fortsatt svært god statistikk i grunnskolen, og kommer også veldig høyt på tabellen for sosialhjelp og ikke minst økonomi – noe som etter hvert har blitt en tradisjon, men som overhodet ikke er noen selvfølge. Pleie og omsorg, barnehage og barnevern er de viktigste sektorene der kommunen ligger på nederste halvdel av tabellen, men her er plasseringene klart forbedret. Det er ikke lenger noen sektor som trekker kommunen ned.

En måling av kommunene egne nøkkeltall mot tidligere år, viser en klar overvekt av nøkkeltall som har blitt bedre enn før. Nasjonalt er utviklingen klart positiv, men ikke fullt så sterk som i Alvdal.

5.4.1 De Alvdal kommune ligner mest på

Kommunal Rapport har beregnet hvilke kommuner som har mest til felles, basert på korrigert inntekt, folketall, alderssammensetning, geografi og utgiftsbehov. Hensikten er å prøve å gi et annet, men relevant sammenlikningsgrunnlag for kommunen som kan supplere de mest brukte måtene å sammenlikne seg på i dag. Data er hentet fra SSB og Kommunaldepartementet.

		Rang	GSK	PO	BV	BH	HE	SOS	KUL	ØK	ENH	MIL	SAK	VAR	BRUK
1	Os (Hedm.)	9	6,0	5,7	5,2	3,5	4,6	3,6	4,2	3,3	5,1	3,0	2,2	4,9	3,5
2	Gloppen	15	5,5	4,4	5,2	4,0	4,5	4,3	4,5	3,9	4,1	6,0	5,9	4,3	2,3
3	Luster	23	6,0	4,6	4,3	4,6	5,1	3,5	5,2	4,5	3,8	6,0	4,2	3,9	4,8
4	Alvdal	31	5,8	3,8	3,9	3,8	3,5	6,0	3,8	5,2	5,5	4,0	4,8	5,1	2,3
5	Tolga	35	6,0	4,4	2,2	4,2	3,6	4,2	4,7	4,6	5,0	5,7	4,2	3,8	4,3
6	Ål	79	3,4	4,2	4,8	3,6	6,0	2,5	6,0	5,1	3,0	5,8	5,5	2,8	4,7
7	Lesja	109	5,8	2,2	3,8	5,4	6,0	6,0	5,5	3,4	2,7	6,0	4,8	3,4	1,4
8	Etne	126	4,1	3,8	3,8	3,4	3,7	5,5	3,4	5,2	4,9	3,9	4,7	2,6	3,9
9	Selbu	127	4,2	5,1	2,7	5,6	4,6	5,0	3,7	3,0	5,1	6,0	4,9	5,1	3,9
10	Naustdal	136	4,4	3,8	6,0	3,6	2,2	4,4	3,0	3,0	4,1	4,2	4,2	2,5	6,0
11	Rindal	173	5,7	3,5	2,1	1,9	5,0	4,0	3,6	5,2	5,1	2,3	5,7	2,9	3,5
12	Gjemnes	212	4,3	1,6	5,2	5,4	3,8	5,1	2,4	3,2	3,6	4,0	5,3	5,2	3,9
13	Lærdal	229	5,6	5,1	2,6	5,9	4,3	4,9	4,2	2,5	4,1	4,6	4,3	4,1	1,8
14	Norddal	264	5,3	5,0	4,4	3,9	3,5	5,3	4,4	2,5	3,5	5,2	4,7	4,4	3,5
15	Vågå	275	3,1	4,1	3,3	5,2	4,7	5,4	4,0	3,0	5,3	5,4	5,6	3,7	2,9

GSK: Grunnskole. **PO:** Pleie og omsorg. **BV:** Barnevern. **BH:** Barnehage. **HE:** Helse. **SOS:** Sosialtjenesten. **KUL:** Kultur. **ØK:** Økonomi. **EN:** Enhetskostnader. **MIL:** Nærmiljø og klima. **SAK:** Saksbehandling. **VAR:** Vann, renovasjon og avløp. **BRUK:** Brukerperspektiv.

Figur 25. Kilde: kommunal rapport, Kommunebarometeret 2013

Metoden for å sette sammen denne «kommunegruppa», er at det er brukt 13 forskjellige indikatorer innen alderssammensetning, utvikling i folketall, geografi, folketetthet, økonomi og levekår. Alle faktorer betyr like mye.

5.4.2 Noen oppsummerende funn fra sammenligninger

Grunnskole

Knappt noen kommuner har så gode avgangskarakterer som Alvdal. Andelen elever som ikke fullfører og består videregående skole innen fem år er også lavt, om enn noe stigende. Kommunen har svært mange lærere uten godkjent utdanning på ungdomstrinnet, mens andelen har gått kraftig ned på barnetrinnet det siste året. I SFO er det stabilt fire av ti som ikke har relevant utdanning.

Pleie og omsorg

Innenfor pleie og omsorg er det nå bare 19 prosent uten fagutdanning, som en voldsom forbedring på ett år (28 prosent). Kommunen nærmer seg de aller beste på dette punktet. Sykehjemsdekningen (heldøgns omsorg) er stabil og litt over snittet (19 prosent). Samtidig er det ikke spesielt mange av de hjemmeboende over 80 år som får pleie. Kommunen tildeler mindre hjemmesykepleie enn før. På sykehjem har det blitt større tilbud av lege og fysioterapeut, i likhet med hos mange andre kommuner. Utskrivningsklare pasienter på sykehus kommer til kommunen på dagen, ifølge tallene – her har statistikken vært meget god over tid.

Barnevern

Andelen fristrudd har falt kraftig det siste året, etter å ha ligget på skremmende høye nivåer i lang tid. Fortsatt er fireårsstatistikken dårlig, men om fjorårets utvikling ikke var en tilfeldighet, vil neste års barometer vise klar forbedring også der. Samtidig er det bare halvparten av barna i barnevernet som har en utarbeidet plan. Det er mye dårligere enn i resten av landet. Bemanningen ble marginalt dårligere det siste året, i motsetning til i store deler av landet for øvrig. Kommunen bruker litt mindre enn tidligere på forebygging ved skolehelsetjeneste og helsestasjon. En rapport fra NIBR antyder at slik innsats kan redusere behovet for barneverntjenester på et senere tidspunkt.

Barnehage

Det har blitt færre styrere og pedagogiske ledere helt uten pedagogisk utdanning, men fortsatt er det et stykke opp til de beste. Andelen assistenter med relevant utdanning har økt betydelig fra et veldig dårlig nivå. Arealet i barnehagene har blitt større målt per barn, og bemanningen har blitt bedre – i likhet med utviklingen i resten av Kommune-Norge.

Helse

Legedekningen er stabil, og det er godt med plass på fastlegelistene (11 prosent ledig kapasitet). Antall innleggelser økte veldig svakt i fjor, men er fortsatt relativt lavt. Ifølge statistikken har det ikke vært psykiatrisk sykepleier i kommunen på mange år. Dekningen av helsesøster er stabil målt mot antall småbarn i kommunen, og litt under middels. Kommunen brukte betraktelig mer av egne penger på forebygging i fjor, men det gjorde også resten av landet – dermed gjenspeiles den økte pengebruken i liten grad i karakteren; nivået er fortsatt veldig lavt.

Sosialhjelp

Stønadslengden gikk litt opp blant de yngste i fjor, men den er fortsatt kort – og bare en av seks går mer enn seks måneder på sosialstønad. Drøyt hver tredje har sosialhjelp som hovedinntektskilde, det

er noe bedre enn mediankommunen. I fjor ble svært få søknader om kommunal bolig avslått, og midlertidige løsninger var ikke en del av det kommunale boligtilbudet, ifølge tallene.

Kultur

4,1 prosent av netto utgifter gikk til kultur i fjor – det er langt bak de som setter av størst del av kaka, og klart mindre enn året før. Netto utgifter til tiltak for barn og unge falt også, mens det ble brukt klart mer penger per innbygger på bibliotek. Hver tredje elev går i musikk- og kulturskole, der ventelistene har blitt litt lengre.

Økonomi

Korrigert netto driftsresultat gikk i null i fjor. Siste fireårsperiode har hatt en ordinær drift som har gått litt i pluss. Disposisjonsfondet er ganske stort, og det oppsamlete premieavviket lite. Netto lånegjeld er lav, og kommunen har holdt et jevnt, lavt investeringsnivå de siste årene – på i underkant av 8 prosent av brutto driftsinntekter.

Enhetskostnader

Alvdal har en relativt rimelig hjemmetjeneste. Kostnaden per bruker falt i fjor. Sykehjemsplassene er fortsatt rimelige. En grunnskoleelev blir sakte dyrere i drift. Administrasjon og styring er en for vanskelig post å sammenlikne mellom kommunene.

6 FRAMTIDSFOKUS OG MULIGHETER

6.1 Sysselsetting og befolkningsvekst

Det er nær sammenheng mellom jobbskaping og befolkningsvekst, men hva kommer først. Tradisjonelt har regional- og distriktpolitikken i stor grad dreid seg om næringspolitikk og mye av næringspolitikken om å skape attraktivitet for eksisterende og nye foretak/bedrifter. Tanken er at økt bedriftsetablering og vekst i antall arbeidsplasser gir økt folketall. Gjennom de siste tiåra har det imidlertid skjedd grunnleggende endringer i viktige regionaløkonomiske sammenhenger som utfordrer slike strategier:

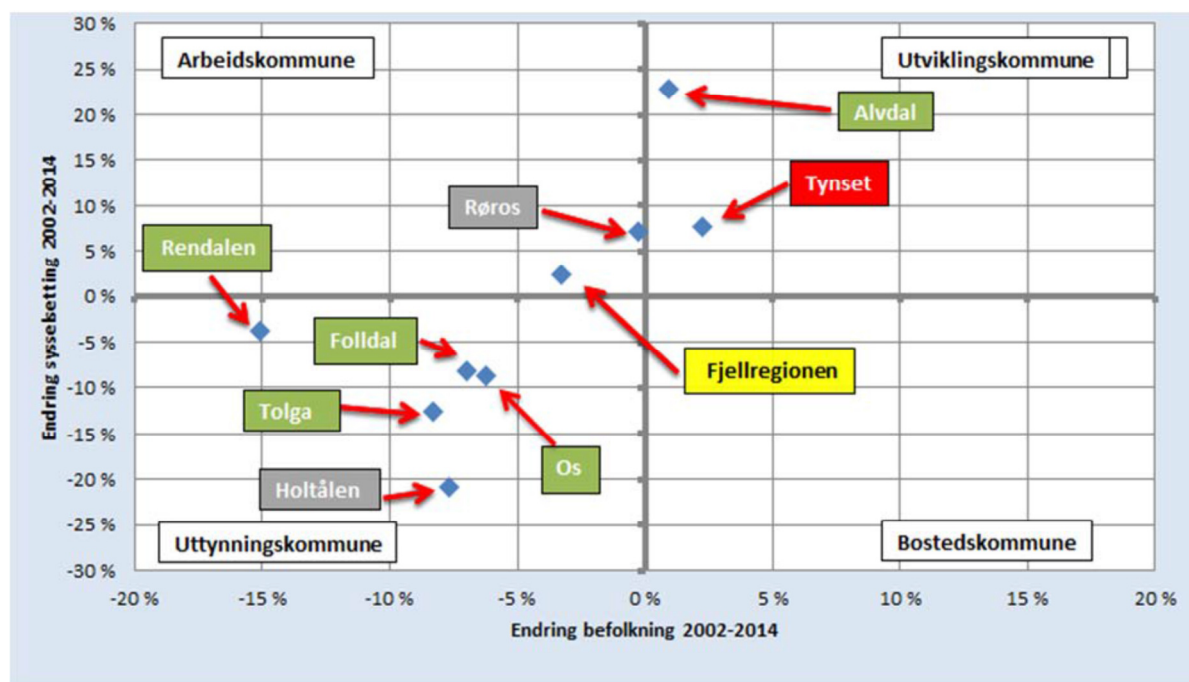
- Vi har hatt en langvarig overgang fra primærnæringer og industri til tjenestesektoren, som i Norge i dag sysselsetter hele 85 prosent. En stor del av dette er personrettede tjenester som vi yter hverandre der vi bor. Disse arbeidsplassene flytter i stor grad etter folk. Vi snakker da ikke bare om frisøren på hjørnet men om et bredt spekter av arbeidsplasser som skole, helse, omsorg, varehandel, bygg og anlegg, kultur, fritid og restauranter.
- Samtidig som lokale ringvirkninger av tradisjonell industri- og bedriftsetablering har avtatt, både grunnet færre ansatte og mindre lokale innkjøp (varer er blitt globale og tjenestene ordnes i økende grad fra sentrale hovedkontor), har tilflytternes ringvirkninger økt ved at de drar med seg stadig flere behov og etterspørsel og kjøpekraft. Vi har også fått økte statlige overføringer til kommunene.
- Humankapitalen har i mange voksende næringer overtatt som viktigste innsatsfaktor. Det forventes knapphet på arbeidskraft fremover på grunn av eldrebølgen. Vi vet også at etterspørselen etter kompetent arbeidskraft vil øke. Rekrutteringsmuligheter vil derfor kunne bli en langt viktigere lokaliseringsfaktor for næringslivet.

Disse forholdene medfører at bosetting er blitt minst like viktig for å få til næringsutvikling som motsatt i en region. I hvert fall vil ikke tradisjonell næringspolitikk lenger kunne virke alene uten tiltak for å skape bolyst, det vi si gjøre det attraktivt å bo.

I Figur 2 er kommunene i Fjellregionen plottet. Alvdal og Tynset er de eneste utviklingskommunene, dvs. vekst i både arbeidsplasser og befolkning. Røros har omtrent lik sysselsettingsvekst som Tynset, men folketallet har vært stabilt. De øvrige kommunene i Fjellregionen har befolknings- og arbeidsplassnedgang, dvs. er uttynningskommuner.

Rendalen skiller seg spesielt ut med betydelig større nedgang i befolkningen enn i arbeidsplasser. Kommunene i sum, dvs. Fjellregionen klassifiseres, kanskje overraskende, som en arbeidsregion. Samlet sett har det altså vært en vekst i arbeidsplassene i Fjellregionen i 14 års perioden, samtidig som folketallet har gått ned.

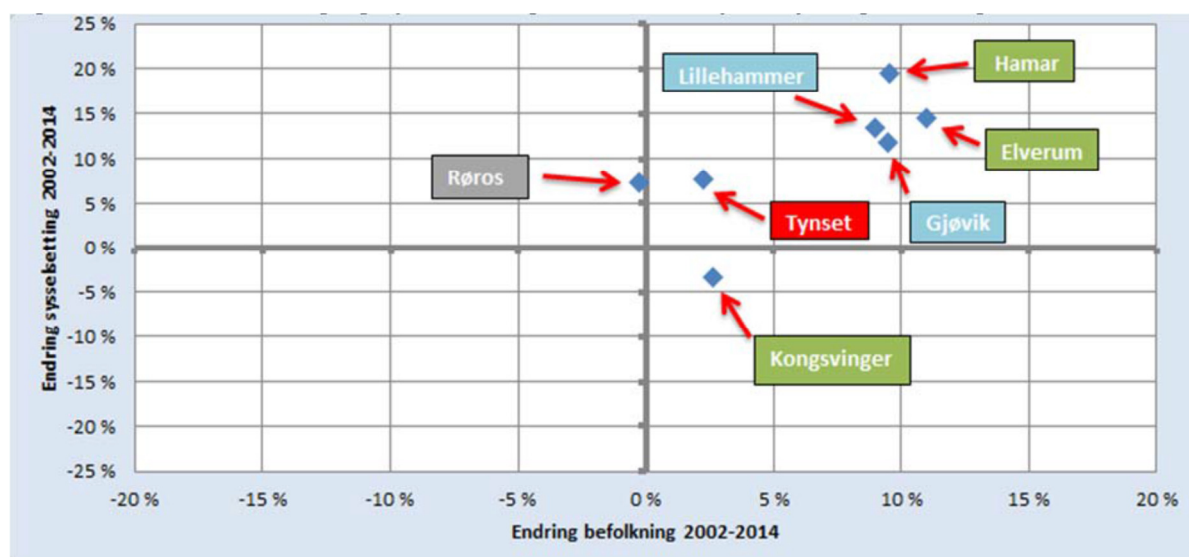
Figur 2: Vekst i befolkning og sysselsetting 2002-2014 på kommunenivå i Fjellregionen.

Kilde: SSB og bearbeidet av Østlandsforskning.

Det generelle bildet i Innlandet er, som i store deler av resten av landet, økt urbanisering. Dvs. at tettstedene vokser og spredtbygde strøk minker i folketall, samtidig som de større tettstedene vokser mer enn de mindre tettstedene. Tilsvarende bilde gjelder naturlig nok også for antall arbeidsplasser. Sånn sett er ikke utviklingen i figuren over for de ulike kommunene i prosjektområdet overraskende. For Tynsets del er det derfor vel så interessant å sammenligne utviklingen med øvrige bykommuner i Innlandet. Figuren under viser at Tynset har svakere arbeidsplass- og befolkningsutvikling enn fleste større bykommunene i Hedmark og oppland. Unntaket er Kongsvinger med samme befolkningsvekst, men nedgang i antall arbeidsplasser.

Figur 3: Vekst i befolkning og sysselsetting 2002-2014, Byer i Fjellregionen, og innlandet.

Kilde: SSB og bearbeidet av Østlandsforskning.

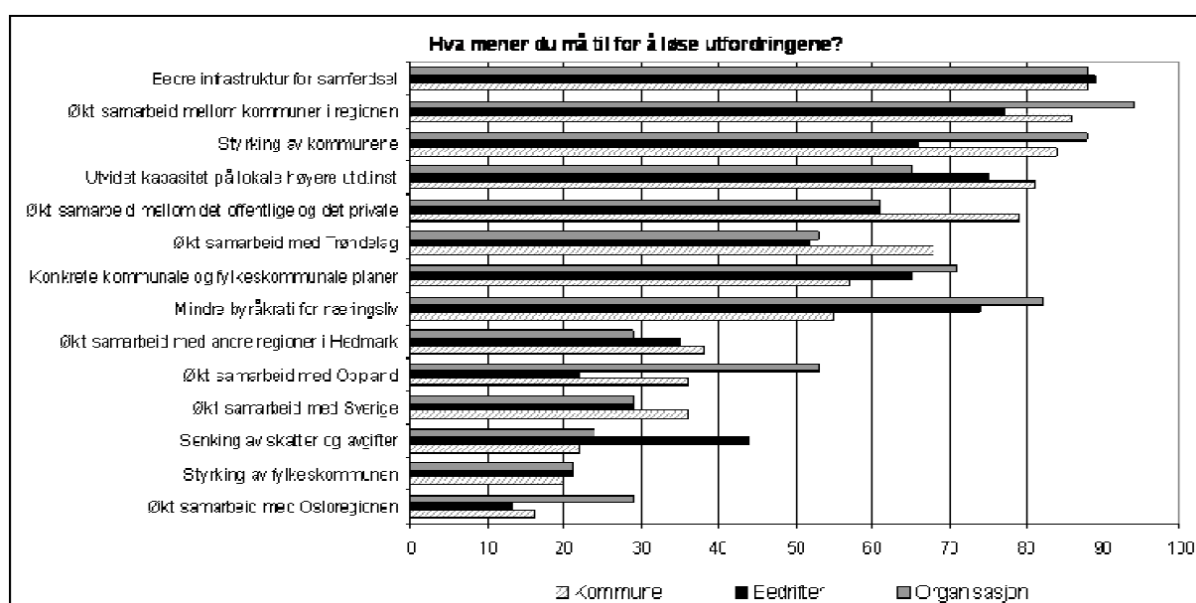
Kapittel 3 og 4 beskriver status og utfordringer i tida framover. Utfordringer representerer også noen muligheter dersom det jobbes fokusert og målrettet på lokalt og regionalt nivå.

Det er viktig med gode samarbeidsrelasjoner og interkommunalt samarbeid innenfor naturlige fagområder. Godt samarbeid framheves også av Regionrådets strategiplan og fylkeskommunale planer.

I Regional plattform – Fjellregionen (ØF-rapport nr.09/2010) har det også blitt satt fokus på hva som må til for å løse utfordringer i Fjellregionen.

6.2 Hva må til for å løse utfordringene i Fjellregionen?

I «Regionalt framsyn i Hedmark» kommer det fram følgende forslag til hvordan utfordringene regionen står overfor kan løses:

Figur 26. Rangering av løsninger. Prosentandel som oppgir "viktig". Kilde: ØF-rapport nr. 09/2010 Regional plattform – Fjellregionen.

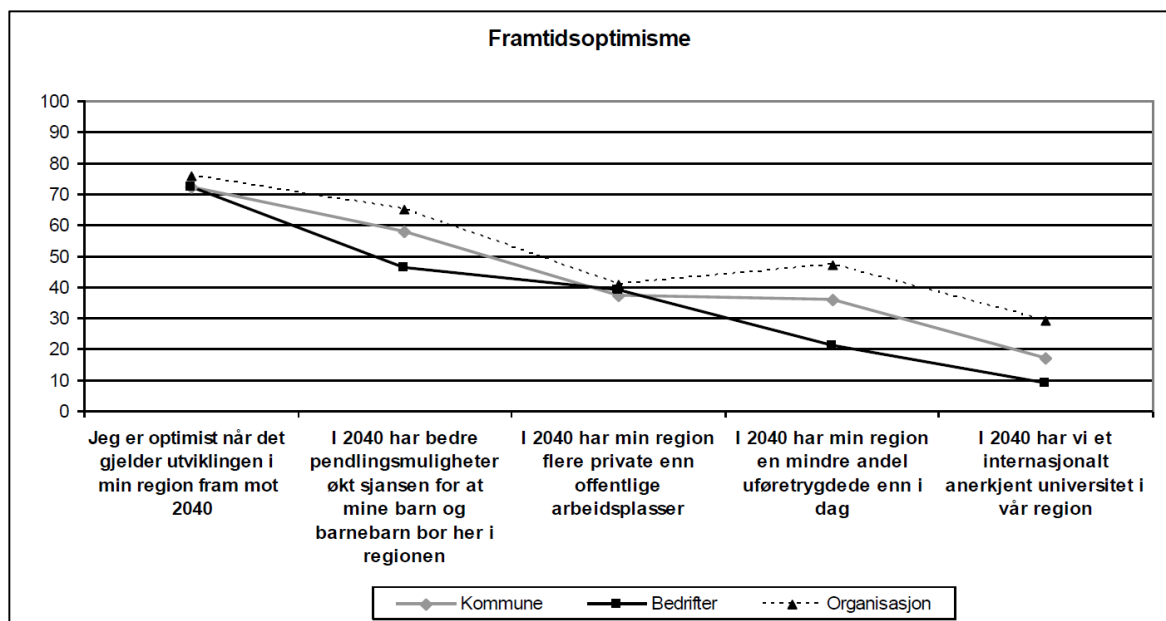
Rangeringen i samlefiguren viser at følgende politikkområder er spesielt viktig å følge opp:

- ✓ Bedre infrastruktur for samferdsel.
- ✓ Økt samarbeid mellom kommuner i regionen.
- ✓ Styrking av kommunene.
- ✓ Utvidet kapasitet på lokale høyere utdanningsinstitusjoner.
- ✓ Konkrete kommunale og fylkeskommunale planer.

Det er også verdt å merke seg at mange av punktene omhandler økt samarbeid på alle nivå, mellom kommuner, mellom offentlige- og private, med Trøndelag- og Oppland fylke, og med Sverige.

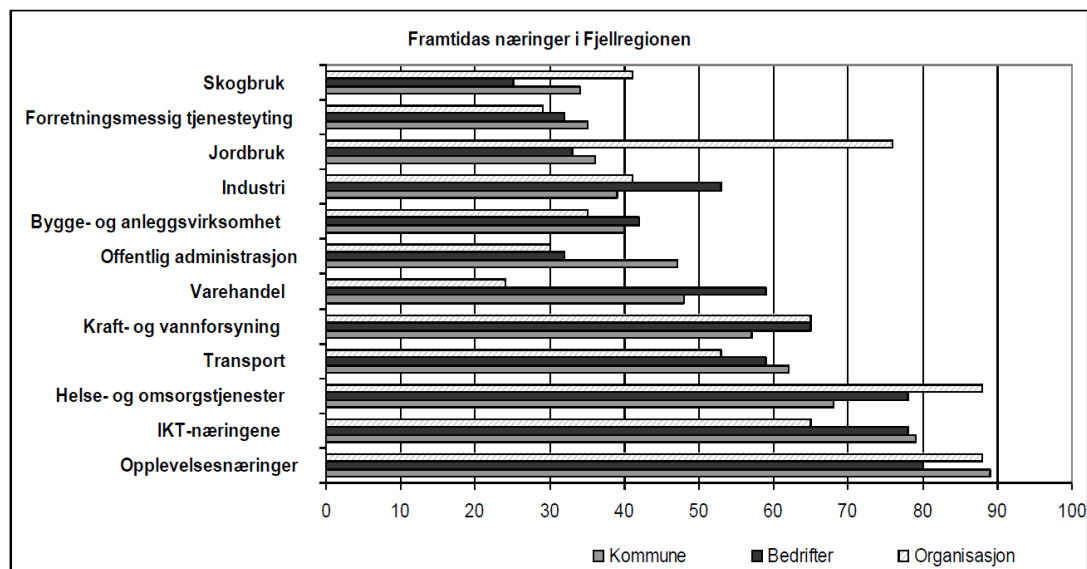
6.3 Framtidas Fjellregion

Framtidsoptimismen fram mot 2040 synes å være god i fjellregionen. Figurene som er utarbeidet i ØF-notatet viser hvordan respondentene har besvart i forhold til ulike spørsmål:

Figur 27. Framtidsoptimisme - Fjellregionen. Kilde ØF-rapport nr. 09/2010 Regional plattform – Fjellregionen.

Ved å se nærmere på framtidige næringer mot 2040, er det opplevelsesnæringer som forventes å ha størst potensial. I tillegg fremheves IKT-næring og omsorgstjenester som viktige.

Figur 281. Oversikt over bransjer som vurderes som viktige i Fjellregionen i 2040. Prosentandel som viser "mye viktigere" og "viktigere". Kilde: ØF-rapport nr. 09/2010 Regional plattform – Fjellregionen.

6.3.1 Kommunesammenslåing

Alvdal kommune må gjøre vedtak om kommunestruktur innen 1. juli 2016. Høsten 2016 skal Fylkesmannen vurdere å anbefale framtidig kommunestruktur i Hedmark. Her er det forutsatt

at det skal legges vekt på helheten i regionen og fylket og de vedtak som er gjort i kommunene.

Fjellregionen har gjennom Regionrådet utarbeidet et omfattende faktagrunnlag, og det vil være naturlig at dette benyttes som grunnlag for videre utredninger.

Det kan se ut til at en ny kommune bestående av samtlige av dagens kommuner i Fjellregionen neppe er helt realistisk. Dette fordi det vil medføre en grensejustering mellom to fylker, det er to regionsentre og med avstandsproblematikk. I fylkesmannens krav til utredninger skal man før første juli i 2016 ha utredet og valgt mellom minimum to alternativer:

«0-alternativet»

En beskrivelse og utredning av 0-alternativet, dagens kommuneinndeling vil kreve langt mer enn å si at man fortsetter som i dag. Det må vurderes i forhold til å evaluere dagens interkommunale samarbeid og ikke minst vurdere hva man ytterligere må og kan bli pålagt å samarbeide om. Hver enkelt kommune må vurdere konsekvensen av eventuelt å kunne bli stående igjen alene. Det er ingen selvfølgelighet at det blir enkelt å få til samarbeid med en eventuell ny større kommune som dannes blant annet fordi man ønsker færre interkommunale samarbeid. I den fasen man nå går inn i blir det helt sentralt å tydeliggjøre hva man vil. Det er stor forskjell på å gå inn i dette arbeidet med en holdning om at vi kan bli slått sammen, eller om vi aktivt vil bygge noe sammen.

«Nord-Østerdal-alternativet»

Dette alternativet faller naturlig ut fra en sterk felles kultur og samhørighet, samt omfattende og en lang rekke med både formelle og uformelle samarbeid pr i dag. Selv om dette eventuelt ville blitt en stor kommune rent geografisk og sikkert med behov og vurderinger knyttet mot grensejusteringer i enkeltkommuner, oppveier ikke dette den naturlige tilhørighetene og fellesskapet man har. Kommunestyret vedtok i sitt møte i august at de to alternativene utredninger gjennomføres i Fjellregionen, og at rådmannen så snart som mulig skal utarbeide forslag til framdriftsplan. Et flertall av kommunene i Fjellregionen har større tro på utvidet samarbeid mellom kommunene enn sammenslåing av kommuner. Det viser resultatet etter en spørreundersøkelse blant sju kommuner. Undersøkelsen ble gjort i regi av Regionrådet i vår. Rapporten basert på undersøkelsen kan lese i sin helhet på www.fjellregionen.no/file=7063.

De fleste av kommunene mener de har tilstrekkelig kapasitet til å løse dagens oppgaver, men det er flere områder hvor kommunene ønsker seg mer kapasitet. Blant disse områdene finner vi helse og omsorg, reguleringstannlege og logoped. Andre områder som kom fram her var skole og vedlikehold av bygninger.

Ledergruppene og politikerne vurderer det noe ulikt om hvorvidt disse oppgavene hadde blitt løst bedre i en sammenslåing med en eller flere nabokommuner. I Tynset og Røros er det et flertall for dette, mens det i Rendalen og Folldal er et sterkt negativt flertall. I de øvrige kommunene er dette delt. Både politikere og ledergruppa er jevnt over positive til at oppgavene vil kunne løses bedre med et utvidet samarbeid med en eller flere nabokommuner. Samtidig er det flere som påpeker at kommunene allerede har et samarbeid på flere områder, som fungerer godt.

De fleste i alle kommunene mener at de har tilstrekkelig kompetanse til å løse dagens oppgaver, selv om bildet er noe mer nyansert blant medlemmene i ledergruppene enn hos politikerne. Samtidig er det et flertall i alle kommunene som mener at tilgangen på kompetanse hadde vært bedre gjennom et samarbeid med en eller flere nabokommuner. Ledergruppe i Røros kommune var overveldende positive til at tilgangen på kompetansen blir bedre i en større kommune.

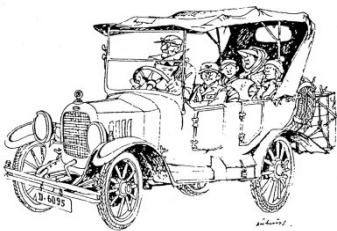
Nærhet og tilhørighet er blant de viktigste argumentene for de som er kritiske til kommunereformen. Kun Røros som har flertall blant både i ledelsen og blant kommunestyrepolitikere for å slå sammen kommunen med en eller flere nabokommuner.

Undersøkelsen viser en tendens som går igjen i flere kommuner, nemlig at flere i ledergruppa er positive til kommunesammenslåing enn politikerne. Eksempelvis i Os. I Folldal og Rendalen er det et stort flertall mot kommunesammenslåing både blant ledergruppe og politikere.

Vi ser videre at jo dårligere utsiktene for regionen ser ut, jo flere er det som ser på både samarbeid og sammenslåing som veien å gå for best mulig oppgaveløsning. Svarene tyder på at det i Fjellregionen er en oppfatning blant lederne og politikerne om at kommunene løser sine oppgaver på en god måte og i samarbeid med andre kommuner. Det kommer også fram at det er rom for ytterligere samarbeid mellom kommunene på flere områder. Det gjelder spesielt der hvor man kan hente stordriftsfordeler, større fagmiljø og spisskompetanse. Regjeringen planlegger å legge fram en samlet proposisjon til Stortinget om ny kommunestruktur våren 2017, og at nasjonale vedtak skal være fattet innen utgangen av året.

6.4 Politiske fokusområder i Alvdal

Kommuneplan for Alvdal 2008-2020 oppsummerer overordnede mål og retningslinjer for utviklingen av Alvdal:

Hovedmål	Delmål og muligheter
<i>Finne «det gode liv» i Alvdal</i>	• Moderat og jevn stigning i folketallet • Videreutvikling av arbeidsplasser innenfor næringsmiddelindustri og treforedling/trebearbeiding • Utvikling av andre og nye typer arbeidsplasser • Økt produksjon innenfor landbruk • Utvikling av opplevelsesturisme og reiseliv • Tilgang på boliger og boligtomter • Trygt lokalsamfunn • Rikt og allsidig organisasjonsliv

Økt satsing på reiseliv og turisme	• Etablere merkevaren Alvdal innenfor reiseliv med fokus på lokal tradisjon, identitet og særpreg • Satse på reiseliv og styrke Alvdal sentrum • Bruk av lokale ressurser – utvikling av reiselivsprodukter • Satsing på reiseliv, opplevelses- og aktivitetstilbud, fritidsfiske og utmarksressurser • Øke antall overnattingsplasser • Øke antall fritidsboliger
Bærekraftig forvaltning og bruk av naturgrunnlag og ressurser	• God og langsiktig forvaltning av natur- og ressursgrunnlaget • Særlig forvaltningsansvar for villreinstammen i Alvdal Vestfjell • Bærekraftig forvaltning av kulturarven • Langsiktig og bærekraftig forvaltning av dyrket mark • Ha et fortsatt åpent kulturlandskap og aktive seterbruk. Kjerneområdene skal skjermes. • Høy bevissthet om den geologiske historien • Hegne om de lokale grusressursene som nødvendig byggeråstoff • God og bevisst forvaltning av vassdragenes flerbruksverdi • Utredning av framtidig behov for kraft ved mikro- og minikraftverk • Langsiktig strategi for gjennomfartsåre i bygda

De politiske fokusområdene er i samsvar med de utfordringer og muligheter som kommer fram i Regional framsyn Hedmark, notat Fjellregionen – ØF-notat nr. 03/2011.

For at Alvdal skal framstå som en attraktiv kommune både i forhold til handel, arbeidsplasser og reiseliv – må spesielt sentrumsområdet bli enda mer attraktivt. Et attraktivt sentrum vil få Alvdal til å framstå som et senter med større tiltrekningskraft både for egne innbyggere og fra et omland ut over kommunegrensen. Gjennomfartstrafikk, attraksjoner og Steia som stasjonsby er viktige stikkord i arbeidet med sentrumsutviklingen.

Det er også viktig å styrke og videreutvikle de bransjemiljøene som er i dag. Arbeidsmarkedet i fjellregionen er på mange måter regionalt og et regionalt samspill kan gi gode resultater for hele regionen.

Alvdal er allerede etablert som merkevare innenfor reiseliv, og dette bør forsterkes. Reiselivsutviklingen kan bidra til å styrke både næringsliv, handel og service.

Utfordring: Implementere visjon og verdier. Ha en klar målsetting med 3-5 satsningsområder for perioden.